

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA OBČINE STARŠE V OBDOBJU 2012 - 2017

Naročnik projekta: Občina STARŠE
Starše 93
2205 Starše

Izvajalec projekta: EGIDA, center za lokalni razvoj, svetovanje in storitve, d.o.o
Panonska 5
2000 Maribor

Kazalo

1	UVOD	4
1.1	Razvoj turizma – splošno	4
1.2	Turizem v Občini Starše – izhodiščno stanje	5
2	POVZETEK VSEBINE	7
3	ANALIZA STANJA (KJE SMO?)	8
3.1	Nastanitve v Občini Starše	8
3.2	Kulturna dediščina (zgodovinska dediščina).....	8
3.3	Naravna dediščina	9
3.3.1	Evropska Direktiva o pticah	9
3.3.1.1	Povzetek direktive	9
3.3.2	Evropska Direktiva o habitatih	10
3.3.2.1	Povzetek direktive	10
3.4	Nevladne organizacije	11
3.5	Gostinstvo in turistične kmetije.....	12
3.6	Turistični proizvodi	12
3.7	Upravljanje (menedžment) turistične destinacije - turističnega območja Občine Starše	16
4	SWOT ANALIZA KOT POVZETEK ANALIZE STANJA	17
5	OBLIKOVANJE STRATEGIJE RAZVOJA 2012 - 2017	21
5.1	V kateri fazi se nahaja turizem v Občini Starše in kako naprej?	21
5.2	Vizija razvoja	23
5.3	Koraki za uresničitev vizije.....	23
6	STRATEGIJA RAZVOJA TURISTIČNE DESTINACIJE	24
6.1	Priprava strategije razvoja	24
6.1.1	Stanje in potrebe infrastrukture	24
6.1.2	Ali lahko turistična destinacija Občine Starše zadovolji potrebe turistov?	25
6.1.3	Kakšne vrste turizma lahko ponudi turistična destinacija Občine Starše?	26
6.1.4	Turistični proizvodi	26
6.1.5	Predlog programske strategije	28
6.1.5.1	Starše - turistična identiteta in atrakcije	28
6.1.5.2	Zlatoličje - turistična identiteta in atrakcije.....	30
6.1.5.3	Loka – Rošnja - turistična identiteta in atrakcije.....	31
6.1.5.4	Prepolje - turistična identiteta in atrakcije.....	32
6.1.5.5	Trniče, Marjeta na Dravskem polju - turistična identiteta in atrakcije	32

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA OBČINE STARŠE

6.1.5.6	Brunšvik - turistična identiteta in atrakcije.....	33
6.1.5.7	Predlogi turističnega programa, vezanega na varovana območja NATURA, Krajinski park Drava, vodovarstveno območje.....	34
6.1.5.8	Predlogi turističnega programa, vezanega na »ljudsko izročilo«	35
6.1.5.9	Predlogi za popestritev turističnega programa, vezanega na zasebnike	35
6.2	Oblikovanje celovite turistične ponudbe	37
6.2.1	Promocija in informiranje o turistični destinaciji Občine Starše.....	37
6.2.2	Blagovna znamka	38
6.2.3	Upravljanje in menedžment turistične destinacije.....	40
7	AKCIJSKI NAČRT	42
8	ZAKLJUČEK	46

1 UVOD

Strategija razvoja turizma Občine Starše predstavlja prvi skupni razvojni dokument za področje turizma v občini in je pomemben korak pri ustvarjanju zanimivega turističnega območja, tako na lokalnem kot tudi na širšem področju. Namen in cilj strategije je oblikovanje učinkovitega in uporabnega modela razvoja turistične destinacije na območju občine, ki bo v kar največji meri ovrednotila njene ključne potencialne ter pri tem upoštevala vse aktualne trende na mednarodnem turističnem trgu s strani ponudbe in povpraševanja ter gradila na aktivnem javno-zasebnem partnerstvu. Na ta način so se na podlagi pregleda obstoječih danosti in stanja turistične dejavnosti identificirale razvojne priložnosti, ki bodo v naslednjih 5 letih določale obseg in intenzivnost razvoja turistične dejavnosti v občini. Pri tem je želja motivirati in pospešiti povezovanje privatnega in javnega sektorja ter civilne družbe (društva) pri aktivnem razvoju turizma v Občini Starše.

Za razumevanje tega dokumenta in dogajanja na področju turizma pa je najprej potrebno definirati osnovne pojme – izraze v turizmu ter opredeliti njihovo vsebino. To razumevanje bo omogočilo enostavnejše, predvsem pa ustrežnejše razumevanje nadaljnjih vsebin tega dokumenta. Zato je že v uvodu zapisana definicija turizma, strokovna opredelitev, koga lahko opredelimo kot turista in kaj je turistična destinacija.

Turizem so »aktivnosti«, ki so povezane s potovanjem in z bivanjem oseb izven običajnega življenjskega okolja za ne več kot eno leto zaradi zabave, poslov in drugih motivov (*definicija UNWTO – United Nations World Tourism Organizatio*).

Turist je oseba, ki v kraju zunaj svojega običajnega okolja prenoči vsaj eno noč (vendar manj kot eno leto) v gostinskem ali drugem nastanitvenem objektu zaradi preživljanja prostega časa, sprostitev, poslov ali drugih razlogov, če ti niso opravljanje dejavnosti, za katero prejme plačilo v obiskanem kraju. Turist je ob prihodu registriran v vsakem nastanitvenem objektu, v katerem se nastani (*definicija SURS v Mihalič, 2008, 6*).

Turistična destinacija predstavlja geografski prostor, na katerem se nahajajo posamezne turistične zanimivosti, ki so cilj turističnih potovanj, hkrati pa vsebujejo tudi vse, kar turist potrebuje za bivanje.

Zakon o spodbujanju razvoja turizma (ZRST) definira turistično destinacijo kot geografsko zaokroženo območje ene ali več občin, ki ponuja določen splet turističnih storitev oziroma integralni turistični proizvod (od storitev prenočevanja, prehrane, zabave, rekreacije do drugih storitev za prosti čas in drugih storitev), zaradi katerega ga turist izbere za svoj potovalni cilj.

Turisti izbirajo destinacije svojega turističnega obiska v prvi vrsti glede na njene privlačnosti. Privlačnosti močno vplivajo na turistično povpraševanje. So prostorsko vezane in se delijo v dve glavni kategoriji:

- naravne privlačnosti (pokrajina, flora, favna, klima, narodni parki),
- kulturne privlačnosti (zgradbe, dogodki, prireditve itd.).

To ni dovolj za nastanek turističnih privlačnosti. To se razvije šele z razvojem sistema turistične ponudbe, ki privlačnosti naredi dostopne za turistično povpraševanje ter jim s tem podeli »status« turistične privlačnosti.

1.1 Razvoj turizma – splošno

Pogojev, ki morajo biti izpolnjeni za razvoj turizma, je več in izhajajo iz različnih področij: iz danosti naravnega in kulturnega okolja, življenjskega prostora in navad potencialnih turistov

ter splošne politične in gospodarske situacije v državi, v kateri imajo potencialni turisti svoje stalno prebivališče oziroma v državi, v katero želijo potovati. V zadnjem času, predvsem po napadu na Neu York, dvojčka 11. 09. 2001 in na podzemno železnico v Madridu, 11. 03. 2004, je postala varnost ena najpomembnejših komponent turizma.

Turizem je že leta **gospodarska dejavnost z visoko stopnjo rasti na svetu in v Evropi** (Turistično ogledalo, št. 6 12/2011) in obenem eden najbolj perspektivnih temeljev vsestranskega razvoja družbene skupnosti. Pomembno vpliva na lokalno okolje iz **neekonomskih razlogov**, saj narekuje mešanje in spoznavanje novih kultur, znanja, kulinarik, mode ipd.. Za gospodarstvo v lokalnem okolju pa so pomembni predvsem njegovi **ekonomski vplivi**: razvoj novih dejavnosti, zaposlovanje, vrednotenje prostora ipd..

1.2 Turizem v Občini Starše – izhodiščno stanje

Občina Starše leži na Dravskem polju in ima svojo temeljno strategijo razvoja turizma do leta 2020 zapisano v dokumentu Strategiji razvoja turizma na območju 22 občin Zg. Podravja (Osrednja Štajerska) Maribor – Pohorje – Slovenske gorice in Dravsko polje 2010 – 2020, ki je bil sprejet junija 2011. S tem dokumentom se je 22 občin dogovorilo, da bodo oblikovale skupno turistično destinacijo, ki ima dobro geo-strateško lego na pomembnem evropskem prometnem koridorju (bližina Avstrije, Madžarske in Hrvaške) in dobre avtocestne povezave s sosednjimi evropskimi mesti. Velikega pomena je bližina mednarodnih letališč in potencialni razvoj Letališča Edvarda Rusjana Maribor, ki bi povečal obisk destinacije, predvsem s strani gostov iz (bolj) oddaljenih trgov. Razvita je železniška infrastruktura, ki skupaj z ostalimi tranzitnimi povezavami omogoča dobro prometno povezanost ter dostopnost območja, tudi mednarodno, kar je med drugim pogoj za nadaljnji razvoj turistične destinacije.

V Strategiji razvoja skupne turistične destinacije 22 občin Zg. Podravje je ugotovljena velika nesorazmernost v ponudbi skupne destinacije, saj je:

- povpraševanje izrazito skoncentrirano samo na dve občini, Maribor in Hoče – Slivnica (91 % prihodov in 90 % nočitev v destinaciji),
- 94,4 % namestitvenih kapacitet (ležišč) destinacije je v občinah Maribor, Hoče – Slivnica, Slovenska Bistrica in Ruše ,
- večina turistične infrastrukture je skoncentrirana na dve točki (Maribor, Pohorje),
- Slovenske gorice in Dravsko polje predstavljata podeželje z velikim potencialom, a nizko stopnjo razvitosti.

Nesorazmernost v ponudbi skupne turistične destinacije 22. občin Zg. Podravja je bila razlog, da se je skupna turistična destinacija razdelila na **tri subdestinacije**, ki po svojem karakterju in razvitosti predstavljajo primerljiva območja: **Maribor, Pohorje in Slovenske gorice z Dravskim poljem**.

Raznolikost treh subdestinacij v destinaciji Zg. Podravje narekuje selektiven pristop pri oblikovanju skupne strategije ter nujo po sprejemu lokalnih (občinskih) razvojnih programov turizma ter z njim povezanih dejavnosti. Ta nuja je bila v Občini Starše podlaga za pripravo pričujočega dokumenta *Strategija razvoja turizma Občine Starše 2012 – 2017*.

Občina Starše turizma do sedaj ni sistematično razvijala, pač pa je to prepuščala stihijskemu delu prostovoljnih društev. Šele po sprejemu *Strategije razvoja skupne turistične destinacije 22 občin Zg. Podravje* in ugotovitvah o nesorazmernemu turističnemu razvoju občin Zg. Podravja je ugotovila, da je turizem gospodarska dejavnost, ki lahko kljubuje izzivom tega časa in recesiji. Atraksije, zgodbe, kultura, zgodovina, itd., so lahko promovirane in

predstavljene le tam, kjer so nastale in kjer bodo ostale. Podjetniški nagibi, ali bolje rečeno nuja preživetja, lahko preselijo celo gospodarsko dejavnost na drugi konec sveta; doživetja danosti, ki jih nudi okolje, kjer so nastale in obstajajo, pa je možno podoživljati le v tem istem okolju. Zato se turizem začne prav v tem okolju.

Občina Starše potrebuje *Strategijo razvoja turizma Občine Starše 2012 – 2017*, saj bo ta dokument spodbudil nastanek turistične destinacije, spodbudil uporabo turizma in drugih dejavnosti kot način zviševanja kakovosti življenja za prebivalce, povečal učinek turizma na gospodarstvo, razvil partnerstva, ki bodo v najboljši meri izkoriščala danosti in vire, izboljševal konkurenčnost in skrbel za trajnostni razvoj – upošteva potrebe obiskovalcev, gospodarstva in skupnosti.

Sama *Strategija razvoja turizma Občine Starše 2012 – 2017* seveda ne pomeni avtomatične poti do vzpostavitve turistične destinacije. Strategija je dokument, ki opominja, kam smo namenjeni, kakšni so glavni cilji in kako jih želimo dosežati. Je okvirno načrtovana pot, ki ji moramo slediti.

Po potrditvi *Strategije razvoja turizma Občine Starše 2012 – 2017* sledi izdelava načrtov posameznih glavnih turističnih produktov po naseljih Občine Starše, kjer bodo opredeljene konkretne aktivnosti in naloge po posameznih področjih dela ter finančno ovrednotenje posamezne aktivnosti.

2 POVZETEK VSEBINE

Strategija razvoja turizma Občine Starše 2012 – 2017 obsega več poglavij, ki si sledijo v logičnem zaporedju, se nadgrajujejo in zaključijo s popisom konkretnih aktivnosti za realizacijo ciljev.

Strategija temelji na izhodišču, da je potrebno turistično destinacijo Občine Starše vzpostaviti v smeri ohranjanja originalnosti obstoječih resursov in predvsem izpostavljanja konkurenčnih prednosti. Občina Starše je polna takih danosti, ki segajo na področje kulture, zgodovine in narave.

Analiza stanja povzema situacijo na področju turistične ponudbe in povpraševanja v razdobju zadnjih nekaj let. S študijo obstoječih zmogljivosti je opredeljena trenutna stopnja turističnih kapacitet področja, ki v razmerju do potencialnih kapacitet opredeljuje možne smeri razvoja. V povzetku je *SWOT analiza*, ki predstavlja osnovo za postavitve strateških ciljev.

Vizija in cilji razvoja niso omejeni samo na trženjsko komponento turizma. Uspešnost trženja turizma je odvisna tudi od turistične infrastrukture – resursov, kapacitet in kvalitete. Tako so cilji tudi opredeljeni. Definirani so za vsako komponento turističnega razvoja ter izraženi s kvalitativnimi in kvantitativnimi merili.

Pot do realizacije ciljev je predmet **razvojnne strategije**, kjer je najprej predstavljeno stanje in potrebe turistične infrastrukture, v nadaljevanju pa so opisane možnosti turističnega razvoja, opisane so potrebe turistov, ki jih lahko zadovolji turistična ponudba v destinaciji Občine Starše. Poglavje se zaključuje z opisom turistične identitete posameznih naselij ter s predlogom, kako se naj turistična strategija uresniči.

3 ANALIZA STANJA (KJE SMO?)

V analitičnem delu *strategije* so obdelani podatki o obstoječi turistični, kulturni, športni in drugi ponudbi ter povpraševanju.

3.1 Nastanitve v Občini Starše

Iz podatkov Statističnega urada RS je razvidno, da Občina Starše še nima veliko nočitvenih kapacitet v turistične namene. Trenutno je registriranih le 42 postelj, kar posledično pomeni tudi nizek prihodek iz turistične takse, ki je v letu 2012 znašal 508,40 EUR (tabela 1).

Tabela 1: Turistična taksa v Občini Starše v letu 2012.

MESEC	Domači turisti	Tuji turisti	Znesek v EUR
JANUAR	0	10	7,34
FEBRUAR	4	2	4,41
MAREC	0	3	2,2
APRIL	3	20	16,89
MAJ	5	18	16,89
JUNIJ	1	71	52,88
JULIJ	2	190	141,2
AVGUST	5	194	146,15
SEPTEMBER	0	95	69,77
OKTOBER	1	33	24,97
NOVEMBER	15	20	25,7
DECEMBER			
SKUPAJ	36	656	508,4

*Vir: podatke pripravila občinska uprava Občine Starše za leto 2012.

3.2 Kulturna dediščina (zgodovinska dediščina)

V skladu z definicijo kulturne dediščine, kot jo predpisuje Zakon o varstvu kulturne dediščine, se kulturna dediščina deli na nepremično in premično kulturno dediščino. V register nepremične kulturne dediščine RS, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, so kot **nepremična kulturna dediščina** v Občini Starše vpisane naslednje nepremičnine:

- **kot arheološki spomeniki**
 - rimska gomila v Loki,
 - kapela v Loki,

- kapela v Trničah,
 - podružnična cerkev Urša v Prepoljah,
 - podružnična cerkev v Marjeti na Dravskem polju,
 - župna cerkev v Staršah,
 - kužna znamenja – kužni križ v Rošnji in Zlatoličju, kužni znamenji v Marjeti in Zlatoličju,
- **kot zgodovinski spomeniki, nepremična kulturna dediščina**
- spomenik prve svetovne vojne v Staršah,
 - spomeniki druge svetovne vojne v Staršah,
 - spominska plošča osamosvojitvene vojne v Staršah.

3.3 Naravna dediščina

Po definiciji iz Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/99, 31/00-popr., 119/02 in 41/04) je naravna vrednota poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Naravne vrednote skupaj tvorijo naravno dediščino.

Naravna dediščina je vse tisto bogastvo žive in nežive narave, v katero je bil rojen človek. Prejel jo je kot dediščino dedov in predal jo bo kot svojo zapuščino vsem tistim rodovom, ki bodo lahko živeli samo toliko časa, dokler jim bo življenje s svojim obstojem omogočala – narava. Je nenadomestljiva in za človeka nujno potreben predpogoj življenja. Ker je nedotakljivo življenje, naj bi bila nedotakljiva tudi narava.

Ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropskih skupnosti pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov, zakon poimenuje »območje Natura 2000« ali »posebno varstveno območje«.

Območja Natura 2000 za celotno Slovenijo določi Vlada po predhodnem mnenju lokalnih skupnosti. Vlada tudi:

- določi varstvene cilje na teh območjih,
- predpiše varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov,
- z ukrepi zagotavlja njihovo varstvo.

Zakonsko osnovo Nature 2000 predstavljata evropski:

- Direktiva o pticah,
- Direktiva o habitatih.

3.3.1 Evropska Direktiva o pticah

Ministrski svet Evropske skupnosti je 2. aprila 1979 sprejel Direktivo o ohranjanju prostoživečih ptic (Council Directive 79/409/EEC on the Conservation of Wild Birds – »The Bird Directive«). Predpis je začel veljati leta 1981.

3.3.1.1 Povzetek direktive

Države članice morajo ohraniti populacije prosto živečih ptičev na ravni, ki ustreza ekološkim, znanstvenim in kulturnim zahtevam, upoštevajoč ekonomske in rekreacijske potrebe. Varstvo ima prednost pred ekonomskim izkoriščanjem oziroma rekreacijo.

Države morajo tudi zavarovati, vzdrževati ali ponovno vzpostaviti zadostno pestrost in velikost življenjskih prostorov za vse prosto živeče ptiče. To še posebej velja za selitvene vrste. Države morajo za vrste iz Priloge I (Annex I – 182 taksonov) opredeliti najpomembnejša tovrstna območja kot Posebna območja varstva (SPA – Special Protected Area) in obvestiti Evropsko komisijo o varstvenih ukrepih.

Prepovedani načini lova in ubijanja ptičev so naštetih v Prilogi IV. Izkoriščanje, prodaja in transport vseh vrst ptičev, razen iz Priloge III, je prepovedano. Lovne vrste so naštetih v Prilogi II. Direktive urejajo tudi različne omejitve lova (npr. lovopust, načini lova itd.).

3.3.2 Evropska Direktiva o habitatih

Direktivo o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (The Council Directive 92/43/EEC on the Conservation of Natural Habitats and of Wild Fauna and Flora – »The Habitat Directive«) je sprejel Ministrski svet 21. maja 1992. Direktiva je bila večkrat dopolnjena, nazadnje leta 1995 ob pridružitvi Avstrije, Finske in Švedske.

3.3.2.1 Povzetek direktive

V uvodnem delu so navedene definicije (npr. naravni habitat, vrsta, prednostna vrsta, ustrezno varstveno stanje vrste itd.).

V Prilogi I so naštetih habitatni tipi (198 habitatnih tipov, od tega 50 prednostnih), v Prilogi II pa vrste (230 živalskih in 483 rastlinskih vrst), ki jih je treba ohranjati z opredeljevanjem Posebnih varstvenih območij (SAC – Special Areas of Conservation).

Nato je opisan postopek vzpostavljanja omrežja Natura 2000. Države najprej opredelijo sezname evropsko pomembnih območij (glede na merila v Prilogi III za vrste v Prilogi II in za habitatne tipe v Prilogi I) na državni ravni, sledi vrednotenje na ravni Evropske unije, odbrane lokalitete so potencialni SAC, ki jih nato vsaka država članica določi s predpisom kot SAC in s tem postanejo del omrežja Natura. Sestavni del tega ekološkega omrežja so tudi območja SPA iz Direktive o ptičih, ki pa jih določi vsaka država in se ne preverjajo in potrjujejo v Bruslju. Habitatna direktiva spodbuja države, da ohranjajo in/ali po potrebi vzpostavljajo povezave med SPA-ji oziroma SAC-i. Roki, opredeljeni v habitatni direktivi, so bili v državah članicah močno prekoračeni, kar kaže na zapletenost priprave in postopkov.

Priloga III – merila in postopek za opredeljevanje SAC, Priloga IV – strogo zavarovane živalske in rastlinske vrste, pomembne za Evropsko skupnost (prepoved posedovanja, transporta, prodaje in zamenjave osebkov s seznama), Priloga V opredeljuje vrste, ki se nadzorovano izkoriščajo.

Ključne obveznosti glede območij omrežja NATURA 2000 so opredeljene v 6. členu direktive:

- ustrezni načrti upravljanja (po potrebi) ter zakonski, upravni ali pogodbeni ukrepi,
- preprečevanje slabšanja razmer,
- preverjanje vseh načrtov ali projektov (tudi če je načrtovan zunaj območja in lahko vpliva na vrste/ht v območju),
- prevlada javnega interesa, izravnalni ukrepi,
- ugodnosti pri financiranju.

Občina Starše ima precej naravne dediščine in velik del leži pod naravo varstvenim režimom in sicer:

- na SV strani občine, ob stari strugi reke Drave, je območje **NATURA 2000**: to so posebna varstvena območja namenjena ohranjanju živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov, ki so redki ali na evropski ravni ogroženi zaradi dejavnosti človeka;
- celotno območje NATURA 2000 in spada pod t.i. Krajinski park Drava, le-ta pa je **naravno zavarovano območje**, saj je to območje s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost. V občini Starše je več ptičjih in rastlinskih vrst, ki imajo status **zavarovane naravne vrednote**;
- velik del ekološko pomembnega območja zajemajo t.i. **območja posebnega vodovarstvenega režima**, pod katerim ležijo za prebivalce SV Slovenije pomembne zaloge podzemne pitne vode.

Med naravno dediščino štejemo tudi:

- **live v občini Starše** – Ekartova lipa v Staršah, Frangeževa lipa v Prepoljah in Klasinčeva lipa v Marjeti na Dravskem polju;
- **gabrov drevored v Staršah** – raste na območju pri starem dvorcu oz. gradiču Šentjanž. Dvorec ima bogato zgodovino, ki je povezana s tem drevoredom;
- **dob ob cesti v Staršah** – je listopadno drevo – hrast – visoko 24 m, ki raste ob magistralni cesti Maribor – Ptuj ob hišni številki 81, oz. na parceli Lovskega doma Starše;
- **naravni rezervat Zlatoličje** – leži tik ob reki Dravi. Sem spadajo nižinski gozdovi, ki ga sestavljajo štiri temeljne združbe. To so vrbovo topolov gozd, dobovo topolov gozd, jelšev log in borov gozd. Mehak les teh dreves je privlačen tudi za ptice: številne sove, smrdokavre, divji golobi, žolne, detli in druge duplarice. V rezervat je vključen tudi Dravski rokav ter nekaj prodišč v vseh fazah zraščanja, kjer rasteta dve redki grmovnici rakitovec in navadni strojevec. Obe rastlini sta pionirki na golih prodnatih tleh. Uspevata le na rastišču ob stari strugi reke Drave.

Številčna in raznolika naravna dediščina pomeni tako za občino kot njene prebivalce veliko odgovornost. Ozaveščenost glede odgovornega ravnanja z naravno dediščino je sicer vedno večja, po drugi strani pa je vedno večje tudi spoznanje o omejitvah, ki jih prinaša skrb za ohranjanje naravne dediščine tako v vsakdanjem življenju (omejitve poseljenosti, gradnje, hrupa) kot v ekonomskem smislu (omejitve dejavnosti v varovanih območjih – npr. kmetijstvo). Navedeno razumejo prebivalci kot slabost.

Vendar, kar je po eni strani slabo, je lahko gledano iz drugega zornega kota dobro in koristno. Zato bi bilo potrebno v starški naravni dediščini prepoznati skriti zaklad.

3.4 Nevladne organizacije

Prva društva so se v Občini Starše ustanovila šele v 30. ih letih prejšnjega stoletja, ko so bili dani prostorski pogoji za delovanje društev.

Leta 1887 je bilo v Staršah ustanovljeno prvo gasilsko društvo, ki se je imenovalo Požarna obramba Starše. Skozi zgodovino se je društvo razvijalo ter opremljalo in danes predstavlja osrednjo enoto v občini Starše. Kasneje so bila ustanovljena še druga gasilska društva, (Zlatoličje Prepolje in Trniče), ki so danes povezana v Gasilsko zvezo Starše.

Občani vseh naselij v Občini Starše tudi danes gojijo veliko empatijo do pristočnega druženja v nevladnih organizacijah. Le da so te organizacije danes številčnejše in strukturirane po interesih:

- **upokojenci** so združeni v Društvih upokojencev kjer se upokojenci družijo glede na interese: pevski zbor, razne športne dejavnosti (odbojka, nogomet, kegljanje, telovadba) idr.,
- za **športno** aktivnost prebivalstva skrbijo Športna društva v Staršah, Zlatoličju, Marjeti na Dravskem polju, Brunšviku, Prepoljah, Rošnji – Loki,
- **kulturno** dogajanje vodijo Kulturno umetniška društva: KD Alojz Colnarič Starše, KUD Franc Ilec Loka – Rošnja, KUD Ivan Lončarič, Trniče, KD Urška Prepolje, KGD Ptčica, Kulturno društvo Polanec, KUD Pojoča travica idr,
- za **turizem** skrbi Turistično društvo Starše,
- za ohranitev **ljudskega izročila in tradicije** skrbijo Društvo Ajda, Godci ljudskih viž in pevci ljudskih pesmi, folklorna skupina idr,
- za **humanitarnost** skrbijo KO Rdečega križa Starše, Marjeta, Društvo prijateljev mladine, Karitas idr.,
- mladi Občine Starše.

Dejavnost vseh društev in organizacij tvori celovito aktivno dogajanje, saj posega na vsa področja, ki so pomembna za turizem na območju neke destinacije. Kljub temu, da Občina še nima sprejete lastne strategije razvoja turizma, so društva preko svojih aktivnosti nezavedno ohranjala tisto, kar je pomembno za vzpostavitev turizma: identiteto kraja.

3.5 Gostinstvo in turistične kmetije

Turizem je splet pojavov in odnosov, povezanih z aktivnostjo oseb, ki potujejo in bivajo v krajih zunaj svojega stalnega bivališča, zaradi preživljanja prostega časa, zabave in poslovnih zadev. Je tesno povezan s potrebo po nastanitvi in hrani. Od skupno 196 podjetij (d.o.o. in s.p.) v Občini Starše, jih je največ registriralo gostinstvo kot svojo glavno dejavnost.

Glede na številčnost gostinskih obratov (lokalov) je območje Občine Starše dobro preskrbljeno z gostinsko ponudbo. Glede na vsebino pa lahko ponudbo razdelimo v dve skupini; ena tretjina lokalov ponuja hrano in pijačo, dve tretjini pa zgolj pijačo. Verjetno zato, ker glavni gostov predstavljajo domačini, ki se v lokalih srečujejo predvsem zaradi kratkotrajnega druženja.

Neizkoriščen potencial gostinske ponudbe v Občini Starše, ki bi lahko predstavljal podporo turizmu, je npr:

- gostinska ponudba za posebne ciljne skupine gostov (turistov) kot so: poslovna srečanja, ponudba eko in vegetarijanske hrane, catering za starejše občane,
- i-kavarna (lokal, ki je hkrati info točka z računalniki tako za domačine kot turiste),
- avtomatizirana ponudba pijač in jedi na tematskih poteh (avtomati s pijačami in prigrizki ob kolesarskih poteh, peš poteh ipd),
- turizem na kmetijah in pridelkih po zgledu t.i. *partnerskega kmetovanja*, v katerem se potrošnik zaveže, da bo pri določenem kmetu kupoval živila.

3.6 Turistični proizvodi

Trenutno Občina Starše še nima svojega lastnega proizvoda, ki se trži. Lahko pa bi to izkoristila iz že obstoječih turističnih proizvodov kot na primer:

- **šport in rekreacija:** (športni parki, kolesarske poti). Kapacitete športa in rekreacije uporabljajo predvsem domačini;
- **kulturna in zgodovinska dediščina:** ostaja zaenkrat neopažena;

- **dogodki:** pozdrav jeseni, bučijada, kresovanje, pustna povorka, miklavževanje, Starška noč na Pagu in drugi dogodki ob praznikih (občinski idr.).

V spodnji tabeli je povzetek obstoječih in potencialnih turističnih proizvodov v Občini Starše kot je zapisano v *Strategiji razvoja skupne turistične destinacije 22 občin Zg. Podravje*. Razvidno je, da ima Občina Starše veliko neizkoriščenega turističnega potenciala, ki se ob usmerjenem razvoju lahko razvije v tisto turistično ponudbo, ki bo destinacijo Občine Starše ločevala od sosednjih, mnogo bolj razvitih destinacij.

Tabela 2: Turistični proizvodi na območju Občine Starše.

Naziv turističnega proizvoda (obstoječi in potencialni)	Status turističnega proizvoda			
	Obstoječi produkti, ki se tržijo	Obstoječi produkti v zametkih, ki se nenačrtno tržijo ali sploh niso aktivno trženi	Potencialni, še niso razviti	Ni potenciala glede na danosti
ŠPORT IN REKREATIVNI TURIZEM				
Nogomet, odbojka		X		
Tek na smučeh			X	
Ribolov		X		
Fotolov			X	
KOLESARJENJE				
Treking in kolesarjenje med njivami, ob kanalu		X		
Kolesarjenje za sprostitev			X	
Cestno kolesarjenje			X	
POHODNIŠTVO				
Sprehajalne in tematske poti		X		
Treking (rekreativne pešpoti, tematske poti)		X		
Dolge pohodne poti			X	
Nordijska			X	
TEK				
Tek			X	
VODNI ŠPORTI (na kopenskih vodah)				
Plavanje			X	
Rafting, kajak, kanu			X	

Vodni skuterji in Yetski			X	
ADRENALINSKE AKTIVNOSTI				
Terensko jahanje			X	
PRIREDITVE IN ZABAVE				
Športne prireditve		X		
Kulturne prireditve		X		
Etnološke prireditve		X		
Zabavne prireditve, festivali, koncerti		X		
Eko prireditve		X		
POSLOVNA SREČANJA				
Poslovna srečanja				X
Kongresi, seminarji			X	
KROŽNA POTOVANJA / IZLETI				
Agencijski ogledi kulturne in naravne dediščine			X	
Postanek na poti (tranzit)			X	
Izleti / dnevni obiski			X	
RAZISKOVALNA POTOVANJA				
Kamping – avtodomi			X	
Bikerstvo – motoristi			X	
Kolesarska potovanja			X	
SPROSTITEV IN ODDIH				
Sprostitutveni velnes				X
Medico velnes				X
Duhovna sprostitvev (delavnice)			X	
Počitnice v naravi			X	
Vikend počitnice				X
Počitnice za seniorje			X	
MLADINSKI TURIZEM				
Šole v naravi			X	
Študijski izleti			X	

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA OBČINE STARŠE

Srečanja mladih			X	
Alternativna kulturna srečanja			X	
Športna tekmovanja		X		
Domoznanstvo			X	
Popotništvo				X
Pohodništvo		X		
Aktivna športna udeležba		X		
Izobraževanje			X	
KULTURNI TURIZEM				
Stalne in občasne razstave			X	
Delavnice umetnikov			X	
Kulturne prireditve, festivali		X		
Premična in nepremična kulturna dediščina (muzeji, galerije ipd.)			X	
Vrhunski koncertni dogodki			X	
»Živa« ustvarjalna umetnost kot doživetje destinacije (umetniški tabori)			X	
EKO PODEŽELJE				
Eko turizem (specializirani del trajnostnega turizma)			X	
Podeželski turizem			X	
Vinske, sadne ceste in druge tematske poti (kulturne, zgodovinske, gozdne, učne itd.)			X	
Celovito doživetje vinske kulture (degustacije ipd.)			X	
Enogastronomija			X	
Botanični in zoološki turizem			X	

*Vir: delno povzeto po Strategiji razvoja turizma na območju 22 občin Zg. Podravja (Osrednja Štajerska) Maribor – Pohorje - Slovenske gorice in Dravsko polje 2010 - 2020

3.7 Upravljanje (menedžment) turistične destinacije – turističnega območja Občine Starše

V skladu z Zakonom o spodbujanju razvoja turizma mora biti razvoj turizma v javnem interesu, temeljiti mora na načelih trajnostnega razvoja ter partnerskega sodelovanja ponudnikov turističnih storitev, turističnih društev, občin in države. Osnovna turistična destinacija je t.i. *turistično območje*. Načrtovanje, organiziranje in izvajanje politike spodbujanja razvoja turizma na ravni turističnega območja je v pristojnosti občin, le-te pa lahko izvajanje nalog prenesejo na pravne osebe, ki so pridobile status za delovanje v javnem interesu.

Bežen pogled na razmere v turizmu v Občini Starše daje občutek popolne odsotnosti razvoja turizma. Vpogled v akte Občine Starše (proračun, načrt razvojnih programov 2011 – 2014) pa pokaže, da Občina Starše vendarle skrbi za razvoj turizma, vendar je ta skrb razpršena, saj je turizem opaziti delno v sklopu gospodarstva in kmetijstva, delno v sklopu komunale, delno v sklopu delovanja društev. Zato podrobnejša analiza pokaže, da se je do sedaj v Občini Starše dejavnost turizma razvijala spontano skozi investicijsko vzdrževanje kulturnih in zgodovinskih objektov (kulturni domovi, spomeniki NOB, cerkve in kapelice...), izgradnjo novih in vzdrževanje obstoječih športnih objektov in skozi delovanje društev. Vse navedeno je v celoti financirala občina. Učinek je viden v pridobitvi novih objektov (športna dvorana), v številu in raznolikosti prireditvev (kulturnih, športnih), **vendar brez povratnih dohodkovnih učinkov in nove dodane vrednosti npr. v novih delovnih mestih, številu nastanitev, številu turistov ipd.** Verjetno je to posledica tega, ker Občina Starše še nima lastne razvojne strategije turizma, nima oblikovanega turističnega območja, turističnega produkta in nima pooblaščenega upravljavca (menedžment), ki bi skrbel za razvoj turizma.

4 SWOT ANALIZA KOT POVZETEK ANALIZE STANJA

Swot analiza je oblikovana na način, da:

- pri **PREDNOSTIH** ugotavljamo, kakšen je njihov prispevek k uspešnosti turizma v Občini Starše in iščemo načine, da jih nato pri oblikovanju razvojnega in trženjskega koncepta **izkoristimo, okrepimo**;
- pri **SLABOSTIH** ugotavljamo njihove učinke na turizem ter **iščemo načine za njihovo odpravo** oziroma omejitev, v določeni meri tudi spremembo v prednost;
- pri **PRILOŽNOSTIH** in **NEVARNOSTIH** pa soočamo verjetnost njihovega nastanka z močjo njihovega vpliva na turizem ter tako določimo pomembnost, pri čemer si prizadevamo:
 - priložnosti izkoristiti in
 - se nevarnostim izogniti.

Na podlagi analize stanja so bile ugotovljene naslednje konkurenčne prednosti turistične destinacije v Občini Starše:

- bogata zgodovinska in naravna dediščina,
- bogato kulturno izročilo,
- razvito društveno zaledje.

Zaradi natančnejšega vpogleda v trenutno stanje ter za prepoznanje priložnosti je swot analiza napravljena po posameznih področjih.

Swot analiza je razvidna iz spodnje tabele.

Tabela 3: Swot analiza.

SPLOŠNO O OBMOČJU OBČINE STARŠE KOT TURISTIČNI DESTINACIJI			
Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> geografska lega območja, saj leži v neposredni bližini že poznanih turističnih destinacij (Pohorje, Ptuj); obstoječe pomembne med regijske (čezmejne) prometne povezave (letališče, železnica, avtocestni križ) dobre lokalne prometne povezave, tudi s preko mejnimi kraji 	<ul style="list-style-type: none"> območje nima izražene usmeritve, po ničemer ni prepoznavno, v ničemer ni »vodilno«: ni kmetijsko, ni turistično, ni gospodarsko, ni prehrabeno zaledje ni turistični informacijskega centra ni pooblaščenega upravljavca turistične destinacije (TIC) ni turističnih vodnikov ni povezave turističnih aktivnosti v celoto, ni koordiniranja med dogodki, premalo promocije turističnih dogodkov popolna odsotnost trženja območja kot turistične destinacije popolna odsotnost turističnih kmetij neobstoj kapacitet z eko znaki slabo razvita domača obrt ni slogana niti turističnega spominka, ki bi označeval posebnosti občine 	<ul style="list-style-type: none"> potreba mest in turističnih destinacij po širitvi turistične ponudbe v t.i. zelenem turizmu ter prehrabni oskrbi potrebe tranzitnega prometa in tranzitnih gostov po kvalitetnih oskrbnih in sprostitvenih turističnih storitvah povpraševanje po turističnih produktih v zelenem turizmu, sprostitvenem in rekreacijskem turizmu razvoj turističnih produktov za depriviligirane ciljne skupine (invalidi, starejši) razvoj domače in umetne obrti promocija območja s sloganom in izbranim turističnim spominkom 	<ul style="list-style-type: none"> brez ustrezne vizije in strategije razvoja turizma bo vsa obstoječa kulturna, zgodovinska in naravna dediščina pozabljena, turizem kot najpomembnejša razvojna gospodarska dejavnost se ne bo razvil izguba avtentičnosti območja nezadostna ambicioznost akterjev v turizmu pomanjkanje strokovnih delavcev (znanje in strokovnost) pomanjkanje finančnih sredstev za doseganje zastavljenih ciljev
NARAVNA DEDIŠČINA			
Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> velik delež območij ohranjenosti in zaščite naravnega okolja (Natura 2000, Krajinski park; zavarovana območja, ekološko pomembna območja) naravne dragocenosti kot so: Ekartova lipa, gabrov drevored, rastišče rakitovca idr. 	<ul style="list-style-type: none"> slaba izkoriščenost potenciala zavarovanih območij slaba prepoznavnost območja omejitve izvajanja gospodarskih dejavnosti na zavarovanih območjih 	<ul style="list-style-type: none"> izkoristek potenciala vodnih površin stara struga reke Drave, za razvoj športno - rekreacijskega turizma: športni ribolov, razvoj turizma v naravi: eko šole, spoznavanje in raziskovanje življenja na območju NATURE razvoj novih eko ponudb na kmetijah razvoj novih učnih ali tematskih poti po območju NATURA 	<ul style="list-style-type: none"> negativni vplivi na naravo zaradi preizke osveščenosti glede pomena narave in njenih dobrin kmetovanje z negativnimi vplivi na naravo in pitno vodo

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA OBČINE STARŠE

TURISTIČNE NASTANITVE NA OBMOČJU OBČINE STARŠE			
Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ nastanitvene zmogljivosti ležijo posredno ob tranzitnih poteh, so lahko dostopne za vse ciljne skupine 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ premalo nastanitvenih zmogljivosti ▪ ni raznovrstnih nastanitv (apartmaji, mladinski hoteli/sobe) ▪ ni označevalnih tabel ▪ neizkoriščeni bunkerji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ povpraševanje po mladinskih sobah (Youth hostel) ▪ izgradnja avtokampa ▪ počivališča za motoriste ▪ povpraševanje po nizkocenovnih nastanitvah za tranzitne goste z možnostjo rekreativnega sproščanja (pešpoti, kolesarske poti...) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nestrinjanje domačinov z izgradnjo nastanitvenih kapacitet zaradi morebitnega motenja miru ▪ pomanjkanje sredstev za izgradnjo nastanitvenih kapacitet ▪ pomanjkanje strokovnega znanja o turizmu ▪ premalo ponudbe in neposredna bližina avtoceste
KULTURNA DEDIŠČINA (zgodovinska dediščina)			
Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ urejeni spomeniki ▪ skrbno urejene in vzdrževane kapele in cerkve ▪ ohranjena pričevanja o razvoju območja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ neprepoznavnost kulturne dediščine ▪ propadajoči grad v Staršah – dvor gosposčine Sv. Janeza 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vključitev v projekte za ohranitev vedenja o življenju na območju rimljanskih časi ▪ nov turistični produkt npr. ureditev in obnova starškega gradu in ureditev vaškega jedra ter tržnice 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ da se sedanji akterji prenehajo ukvarjati z ohranjanjem kulturne dediščine (ni več motiviranosti) ▪ uničenje spominskih obeležij zaradi vandalizma ▪ pomanjkanje sredstev za obnovo in vzdrževanje kulturne dediščine
ŠPORT IN REKREACIJA			
Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ urejeni športni parki ▪ sodobna športna dvorana ▪ številčna in aktivna športna društva ▪ športno udejstvovanje vseh ciljnih skupin ▪ povezovanje društev in aktivnosti ▪ pešpoti in kolesarske poti 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nepovezanost tematskih poti (kolesarskih, pohodniških, ...) ▪ odsotnost trženja tematskih poti ▪ odsotnost trženja športnih dogodkov ▪ nepovezanost aktivnosti, ki jih organizirajo posamezna društva na tematskih poteh ▪ ciljna skupina udeležencev na dogodkih in aktivnostih so bili 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vzpostavitev kakovostnega omrežja kolesarskih in pohodniških poti ▪ vzpostaviti preglednost dogajanja na tematskih poteh ▪ pripraviti program aktivnosti na tematskih poteh za posamezne ciljne skupine (npr. otroci na Poti rekov in pregovorov spoznavajo pitno vodo; Pot invalidov (ravninska pešpot s počivališči) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ni nosilca posameznih aktivnosti ▪ premalo znanja o organiziranju dogodkov, saj so dogodke do sedaj organizirali samoiniciativni posamezniki ▪ pomanjkanje sredstev za investicije ▪ pomanjkanje sredstev za organizacijo dogodkov

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA OBČINE STARŠE

	<p>predvsem domačini</p> <ul style="list-style-type: none"> osredotočenje na tradicionalne športe kot so nogomet ipd., 	<ul style="list-style-type: none"> širitev ponudbe na ciljne skupine v Mariboru, Ptuju, tranzitne turiste, osredotočenje dogodkov na eno (ožji izbor) ciljno skupino (npr. otroci, invalidi, družine) 	
DOGODKI			
Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> vsako društvo organizira vsaj en letni dogodek velik interes lokalnega prebivalstva za sodelovanje v društvih zgodovina delovanja društev (nekatera so že slavila 100 let) obstoječe kapacitete za izvedbo dogodkov (večnamenska športna dvorana, športni objekti in igrišča...) 	<ul style="list-style-type: none"> ni koordinacije med dogodki, zato večina dogodkov koncentriranih na določene mesece (praznike) premalo povezovanja med društvi premalo vključena naravna dediščina dogodki so pripravljene predvsem za domačo populacijo, ki se dogodkov slabo udeležuje jo ni koordinatorja dogodkov premalo mladih vključenih v organizacijo in izvedbo dogodkov 	<ul style="list-style-type: none"> mreženje posameznih dogodkov ciljno usmerjeni dogodki na posamezno temo in na posamezno ciljno skupino postopno opuščanje »že videnih« dogodkov in uvajanje novih, inovativnih dogodkov organiziranje dogodkov za medgeneracijska druženja 	<ul style="list-style-type: none"> pomanjkanje sredstev za izvedbo dogodkov premalo motiviranosti za povezovanje med društvi pomanjkanje motiviranosti članov društev za izvedbo dogodkov pomanjkanje motiviranosti mladih za vključitev v društveno dogajanje

5 OBLIKOVANJE STRATEGIJE RAZVOJA 2012 – 2017

Strategija razvoja turizma in drugih pristočasnih dejavnosti v Občini Starše je sestavljena iz odgovorov na vprašanja:

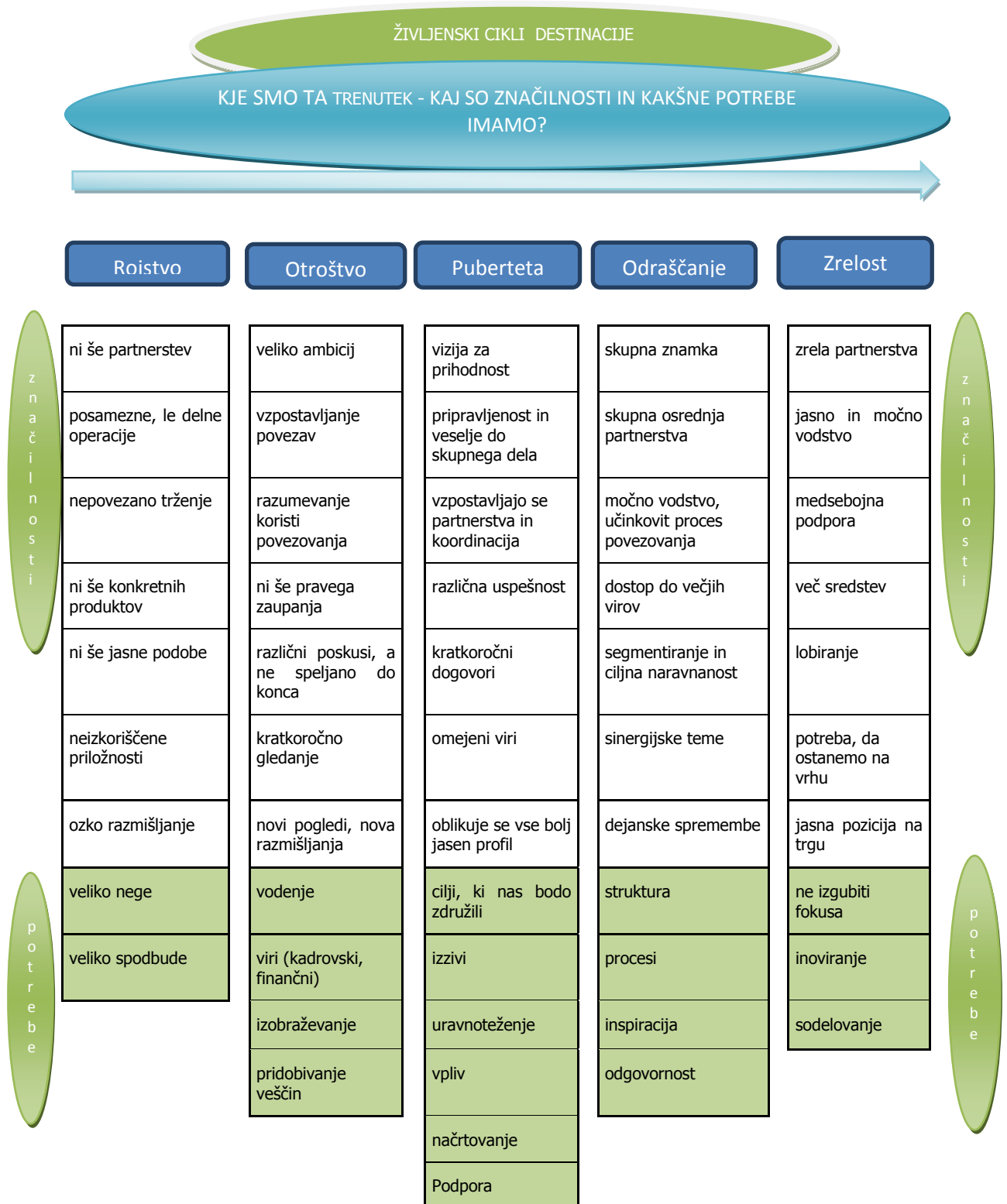
- **V kateri fazi se nahaja turizem v Občini Starše** in kako po analizi naprej?
- Določitev **vizije** razvoja, ki nam pove, kakšno je poslanstvo, kakšni **so cilji** in kaj bo postala destinacija v Občini Starše leta 2017.
- Kateri so koraki za **uresničitev** vizije?

5.1 V kateri fazi se nahaja turizem v Občini Starše in kako naprej?

Analiza stanja je skozi različne sklope prikazala določene ugotovitve. Za pravilno in ustrezno interpretacijo (saj lokalnega nivoja, ki se začneja šele razvijati, ne moremo primerjati z neko destinacijo, ki princip destinacijskega menedžmenta razvija že desetletja), je spodaj predstavljen življenjski cikel destinacij in nato položaj Občine Starše glede na določen cikel.

Slika 1: Prikaz življenjskega cikla destinacije ter značilnosti posameznih faz (splošno).

Kje je Občina Starše?

Občina Starše kot turistična destinacija je v **fazi rojstva**, medtem ko so posamezni turistični proizvodi na različnih fazah.

5.2 Vizija razvoja

Upoštevajoč turistične vire, s katerimi razpolaga Občina Starše, mnenje deležnikov turističnega razvoja (predvsem društev), življenjski cikel dosedanjega razvoja turizma Občine Starše in aktualnih projektov, ki soustvarjajo pogoje za razvoj turizma, bo vizija turizma Občine Starše v obdobju 2012 – 2017 temeljila na razvoju turistične ponudbe za tranzitne obiskovalce, pri tem se bo primarno osredotočala na razvoj turistične ponudbe na področju kulture, športa in rekreacije. Turistična destinacija v Občini Starše bo pozicionirana kot: **zelena, ekološko ozaveščena destinacija za sprostitvev in aktivni odmor, za doživljanje kulture in tradicije, za raziskovanje podeželja, za uživanje v naravi (NATURA 2000) in njenih dobrinah.**

Vizija razvoja turizma in dejavnosti, ki pospešujejo turizem, je v obdobju 2012 – 2017 naslednja:

Turistična ponudba Občine Starše temelji na dobrem počutju v neokrnjeni naravi in ob prepoznanju naravnih dragocenosti: pitne vode, habitatov in redkih živalskih vrst, ter ob dobrem počutju, ki ga domačemu ali tujemu obiskovalcu in turistu nudi ogled ali udeležba na kulturni ali športni prireditvi, rekreacija, spoznavanje dediščine in običajev.

Pri uresničevanju vizije razvoja turizma v Občini Starše je potrebno slediti ciljem, ki bodo destinacijo Občine Starše privedli na naslednje, višje življenjske cikle..

Kvalitativni cilji, ki jih je potrebno doseči do leta 2017, so:

- večja prepoznavnost Občine Starše kot privlačne turistične destinacije (promocija občine – info table) ter povečanje konkurenčnosti
- ustrezna organiziranost turizma na lokalni ravni – medsebojno sodelovanje in povezovanje vseh zainteresiranih sektorjev (zasebnega, javnega in civilnega) po načelih javno zasebnega partnerstva ter vzpostavitev upravljanja z destinacijo in ponudbo (sodelovanje z LTO, usposobitev lokalnih turističnih vodnikov)
- izkoriščanje obstoječih potencialov, intenzivnejše vključevanje vode kot naravne dragocenosti in drugih naravnih vrednot ter kulturne dediščine v turistično ponudbo,
- upoštevanje načel trajnostnega razvoja – zagotovitev enakopravne obravnave funkcije varovanja okolja in razvoja turizma – zagotovitev odgovorne rabe prostora

Kvantitativni cilji do leta 2017 so:

- povečanje števila lokalnih (dnevni) obiskovalcev za 20 %,
- povečanje števila drugih obiskovalcev (minimalno 5 % od vseh obiskovalcev),
- povečanje potrošnje turistov in turistične potrošnje za 10%,
- povečanje nastanitvenih in nočitvenih kapacitet.

5.3 Koraki za uresničitev vizije

Koraki za uresničitev vizije so:

- sprejem **strategije** turističnega razvoja, ki vsebuje ukrepe/korake, s katerimi se strategija uresniči,
- določitev **blagovne znamke** turističnega območja Občine Starše,
- določitev **modela vodenja** in upravljanja destinacije in imenovanje menedžmenta.

6 STRATEGIJA RAZVOJA TURISTIČNE DESTINACIJE

Če želimo s strategijo razvoja turizma doseči cilje in uresničiti vizijo razvoja, moramo strategijo najprej **pripraviti** nato pa **uresničiti**.

6.1 Priprava strategije razvoja

Pri pripravi strategije se moramo zavedati, da Občina Starše in njene vasi ležijo v osrčju Dravskega polja, skozi katerega pelje stara Pyrinska cesta in nova AC Dravsko polje, med njima pa teče kanal reke Drave preko HE Zlatoličje, kjer s ponovno zliva v reko Dravo, katera pa je meja med občino Starše in občino Duplek, med Dravskim poljem in Slovenskimi goricami. In dodatno, da leži na robu že razvite turistične destinacije Pohorja in Slovenskih goric. Na slednje vasi ob reki Dravi veže na spomine preteklosti, ko so rokavi reke Drave pomenili dodatni vir za lov in ribolov in so bili leta 1677 strateškega pomena na gosposčino na Vurberku in gradu Ravnem polju. Zato bližnje območje Občine Starše ostaja za turiste zaradi neprepoznavnosti neopazno, ne more niti privabiti, zaradi pomanjkanja turističnih kapacitet pa niti zadržati tranzitnih turistov, ki so usmerjeni naprej proti morju ali v druga turistična središča Slovenije. Imamo sicer nekaj nastanitvenih kapacitet prehodnega značaja, prav po zaslugi uporabe internetne povezave gostinca z evropskim turističnim signalom teh potreb. Za je potrebno pri pripravi strategije najprej najti odgovor na naslednja tri izhodiščna vprašanja:

- Kaj bomo ponujali drugačnega kot konkurenti?
- Katero potrebo in željo turistov bomo zadovoljevali bolje od konkurentov?
- Kako naj nas zaznavajo turisti v primerjavi s konkurenco?

Turisti bodo na podlagi dražljajev iz okolja v mislih razvrščali ponudbo v Sloveniji oziroma v Osrednji Štajerski tako, da bodo dajali prednost enemu ponudniku pred drugim oz. eni destinaciji pred drugo. Položaj, ki ga bodo dodelili turistični ponudbi (programu, proizvodu) v Občini Starše, bo rezultat njihovih zaznav, vtisov in občutkov v zvezi s ponudbo. Zato je ob pripravi inovativnih tržnih proizvodov potrebno pripraviti analize in upoštevati odgovore na vsa tri zgornja vprašanja. Predvsem je potrebno upoštevati:

- stanje in potrebe infrastrukture,
- turistične potrebe,
- vrste turizma,
- ter oblikovati takšne turistične proizvode, ki bodo odražali dejstva, po katerih se turistična ponudba Občine Starše razlikuje od turistične ponudbe v bližnjih že prepoznavnih destinacijah (Maribor, Pohorje).

6.1.1 Stanje in potrebe infrastrukture

V destinaciji oziroma v povezavi z njo so pomembne *osnovne privlačnosti*, kot so naravne in kulturne danosti, in *izvedene privlačnosti*, med katere sodijo infrastruktura, turistična infrastruktura ter promocija in informacijska dejavnost. Zato je predpogoj za razvoj turizma in trženje turističnih proizvodov ustrezna infrastruktura, saj so velikokrat prav osnovne zahteve ali infrastrukturne zmožnosti destinacije lahko pomemben faktor v načrtovanju (tudi omejevanju) razvoja turistične destinacije oziroma ponudbe.

Turistično infrastrukturo tvorijo tri skupine.

- **Splošne in prometne zmogljivosti** (osnovna prometna mreža in splošne komunalne naprave, kot so vodovod, kanalizacijsko, plinsko in električno omrežje, pločniki,

parkirni prostori, ulična razsvetljava ipd.). V Občini Starše je večina splošne in prometne infrastrukture dobro razvite, vzdrževane in ohranjene. Za podporo turistični ponudbi bi bile potrebne še naslednje investicije:

- celostna prenova vaškega jedra v Staršah (lokacija skozi vas do reke Drave; določiti izgled in krajinsko ureditev, sprejeti pravila obnašanja prebivalcev in obiskovalcev, ipd.),
 - ureditev dostopnosti do posameznih turističnih točk (parkirišča, informacijske table),
 - izvedba sistema usmerjanja in označevanja za vse turistične točke,
 - poenotenje izgleda usmerjevalnih in označevalnih tabel,
 - izgradnja dodatnih površin za izvajanje prireditev,
 - izgradnja dodatnih površin za športno – rekreativne dejavnosti,
 - določitev in ureditev Informativne točke.
- **Prenočitvene in prehrabne zmogljivosti** vseh vrst ter proizvodi in storitve, ki se proizvajajo v teh objektih. Iz analize stanja je razvidno, da so prenočitvene in prehrabne zmogljivosti v Občini Starše skromne. Zato bi bilo potrebno sprejeti ukrepe, ki bi spodbudili:
- izgradnjo nastanitvenih zmogljivosti s programsko ponudbo (sobe na turističnih kmetijah),
 - povečanje namestitvenih kapacitet v občini (sobe za goste v vseh naseljih Občine Starše),
 - vzpostavitev dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, predvsem: ponudba lokalno pridelane hrane, ponudba lokalno značilnih jedi na turističnih kmetijah, ponudba tradicionalne kuhinje v gostinskih obratih.
- Zmogljivosti vseh **drugih dejavnosti**, ki sodelujejo in zagotavljajo zadovoljevanje turističnih potreb. Izhajajoč iz ugotovitve, da Občina Starše šele sedaj pristopa k sistematičnemu razvoju turizma, je potrebno vse ostale dejavnosti, ki služijo zadovoljevanju turističnih potreb, šele vzpostaviti. Potrebno bi bilo:
- vzpostaviti lokalno turistično organizacijo (LTO),
 - usposobiti ustrezno število lokalnih turističnih vodnikov,
 - vzpostaviti e-info turistične točke v vseh naseljih Občine Starše,
 - urediti – vzpostaviti širokopasovno internetno omrežje v vseh naseljih Občine Starše, predvsem v bližini turističnih info točk,
 - usposobiti več športnih trenerjev (za potrebe alternativnih skupin: starostniki, otroci, invalidi ipd.),
 - vzpostaviti turistične e-vsebine (spletna stran ter dostop do spletni strani na vseh e-točkah),
 - postavitev info tabel.

6.1.2 *Ali lahko turistična destinacija Občine Starše zadovolji potrebe turistov?*

Turizem sodi med sekundarne človekove potrebe. Le-te si med seboj konkurirajo. Potrebe, ki spodbujajo turizem, se delijo v naslednje skupine:

- **potreba po rekreaciji** (pasivna in aktivna): turistična destinacija Občine Starše lahko zadovolji to potrebo, saj ima razvito športno infrastrukturo (športni parki, športna dvorana, športna igrišča, kolesarske, sprehajalne in druge poti, ribištvo, lov);

- **kulturne potrebe:** turistična destinacija Občine Starše lahko zadovolji to potrebo, saj za to poskrbijo kulturna in turistična društva s svojo pestro društveno dejavnostjo;
- **potreba, želja po stikih z drugimi ljudmi:** število prostovoljnih društev ter število članov teh društev v Občini Starše dokazuje, da se prebivalci še radi družijo in navezujejo stike z drugimi tako preko gostovanj kot preko izvajanja prireditev v domačem okolju. Čeprav med ostalimi prebivalci ni več čutiti tiste primarne potrebe po stikih z drugimi ljudmi, bi bila prva skupina zagotovo pripravljena ustreči turistom ter z njimi navezati pristne stike;
- **potreba po zabavi:** to je potreba, ki je destinacija Občine Starše v tem trenutku nudi turistom le delno, s posameznimi prireditvami (pozdrav jeseni, Starška noč na Pagu itd.).

6.1.3 Kakšne vrste turizma lahko ponudi turistična destinacija Občine Starše?

Vrste turizma opredeljujejo različni kriteriji. Poznavanje in razumevanje različnih vrst turizma je pomembno zaradi boljšega razumevanja ekonomske vloge, priprave turistične ponudbe in predvidevanja turističnega povpraševanja. Turistična destinacija Občine Starše je privlačna za naslednje vrste turizma:

- **socialni turizem:** to je turizem dohodkovno šibkejših družbenih slojev v posebnih, cenejših nastanitvenih objektih, kot so domovi ali namensko zgrajeni objekt;
- **alternativni turizem** (mehki turizem): to je turizem za alternativni način potovanja. Npr. mladi z nahrbtniki so se poimenovali alternativni turisti. V zadnjem času štejemo med alternativne turiste tudi kolesarje;
- **raziskovalni turizem:** to je turizem, vezan na kolesarjenje, hojo, motor ali drugo prevozno sredstvo. Turist »išče« turistično znamenitost (zaklad) tako, da pozna cilj, ne pozna pa »poti« do cilja. Na poti so posamezne info točke, kjer najde nadaljnja navodila, najpogosteje zapisana v obliki »uganke«;
- **trajnostni turizem:** principi trajnostnega razvoja turizma se nanašajo na okoljske, socialno - kulturne in gospodarske vidike turističnega razvoja in zahtevajo ravnotežje med njimi. V zadnjem obdobju se trem stebrom dodaja še vidik podnebni sprememb (UNWTO, TSG). V Občini Starše bo poudarek na NATURI 2000, krajinskem parku Drava in na vodovarstvenih območjih. Namenjen je osveščanju turistov glede naravnih dragocenosti;
- **tranzitni ali prehodni:** turistična destinacija Občine Starše leži ob avtocestnem križu. Lahko je dostopna tako za turiste, ki se pripeljejo iz avstrijske smeri, madžarske ali hrvaške smeri ali pa iz obmorskih krajev. Tranzitni turisti praviloma iščejo zgolj urejeno in cenovno dostopno prenočišče ali prostor za kratkotrajni počitek ali zgolj osvežitev. Mednje sodijo motoristi, avtokampisti, vozniki tovornjakov, turisti - izletniki. Turistična destinacija Občine Starše lahko ob vzpostavitvi ponudbe, ki bo zadovoljevala potrebe tranzitnih turistov, postane med slednjimi zelo prepoznavna;
- **turizem za specifične ciljne skupine:** otroški in mladinski turizem, turizem za seniorje, za »tretje življenjsko obdobje«, ribiški turizem, ipd.. To je integrirani turizem, nežni, mehki, obrnjen k naravi, ekološki, turizem z odgovornostjo, t.i. novi turizem.

6.1.4 Turistični proizvodi

Turistični proizvod je bistvo turistične ponudbe. Predstavlja tisto »nekaj«, kar privlači turiste ter jim ponuja in obljublja to, kar želijo in iščejo. Turistični proizvod je neotipljiv, saj ga predstavljajo predvsem storitve, in se lahko kljub enaki vsebini močno razlikuje eden od

drugega. Poglavitni dejavnik turizma so ljudje, ki dajejo turističnemu proizvodu vsebino in življenje.

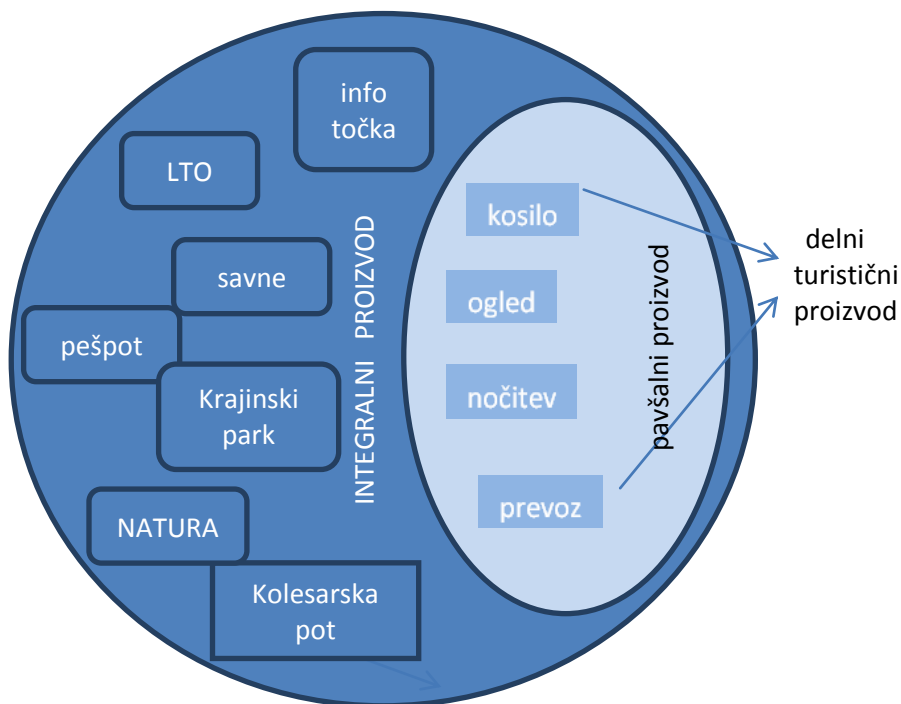
Turistični proizvod je osnovni del turistične ponudbe. Beseda »proizvod« se sicer uporablja predvsem za poimenovanje materializiranih proizvodov, z določeno obliko in drugimi vidnimi lastnostmi. Na turističnem trgu pa se poimenovanje »proizvod« uporablja predvsem za storitve, ki sicer nimajo materialnega videza oziroma je materialnih vsebin turističnega proizvoda relativno zelo malo.

Pri načrtovanju turističnega proizvoda je potrebno poznati obseg in vsebino turističnega povpraševanja (želje in pričakovanja potencialnih gostov). Oblikovati je potrebno tak proizvod in po taki ceni, da bodo določene ciljne skupine gostov zadovoljne in da bomo s prodajo proizvoda ustvarili dobiček.

Kako je s turističnimi proizvodi v Občini Starše? Zaradi lažjega odgovora je potrebno izhajati iz tega, da ima turistični proizvod tri oblike in sicer:

- **delni ali parcialni turistični proizvod:** to je samostojen proizvod posameznega ponudnika oziroma proizvajalca (samo nočitev, samo ogled, samo kosilo, samo masaže ipd);
- **pavšalni turistični proizvod** je proizvod organizatorja turističnih potovanj, v katerem organizator združi vsaj dva ali več delnih turističnih proizvodov, ki jih kot paket združi in proda po enotni pavšalni ceni (združeno npr: prevoz – ogled – kosilo – nočitev);
- **celostni ali integralni turistični proizvod** sestavlja več delnih proizvodov in predstavlja turistični proizvod, kot ga vidi potrošnik; je celota vseh proizvodov oziroma storitev.

Slika 2: Grafična ponazoritev različnih oblik turističnega proizvoda.

V tem trenutku so v Občini Starše razviti **delni turistični proizvodi**. Če želimo, da bo Občina Starše postala prepoznavna turistična destinacija, je potrebno ohraniti obstoječe delne turistične proizvode (kulturne, športne in druge prireditve) ter razviti še dodatne delne turistične proizvode, tako, da bo turist ali popotnik prepoznal celostno turistično ponudbo.

Pri turističnih proizvodih Občine Starše naj gre za odkrivanje destinacije. Vsebinsko se naj proizvodi nanašajo na odkrivanje kulturne, zgodovinske in naravne dediščine, pri čemer se naj dediščina pretvarja v privlačna doživetja odkrivanja tistega, kar je na območju Občine Starše posebnega, edinstvenega, zanimivega, vrednega odkrivanja. Turistični proizvodi naj bodo oblikovani kot različna doživetja, kot nekajurni ali enodnevni izleti po območju Občine Starše – po posameznem naselju v občini. Izhajajo naj iz identitete ali zgodb posameznega naselja s ciljem, da se v vsakem naselju izpostavi tisto, kar je njegova posebnost, njegova duša in bistvo, kar ga dela drugačnega in s čimer lahko prispeva k večji pestrosti in privlačnosti.

Turistična identiteta je stalnica in se kasneje ne spreminja. Zato naj Občina Starše potrdi turistično identiteto posameznega naselja, medtem ko naj bo vzpostavljanje in oblikovanje posameznih turističnih proizvodov, ki potrjujejo identiteto, prepuščeno nosilcem turističnega proizvoda (društvom, zasebnikom).

Občina Starše naj v okviru svojih finančnih in strokovnih zmožnosti podpira izvajanje turističnih programov, ki temeljijo na turistični identiteti in ki vključujejo več turističnih proizvodov.

V nadaljevanju je predlagana turistična identiteta za naselja v Občini Starše. V vsakem naselju so že, v prihodnje pa bodo nastajali tudi novi turistični proizvodi: prireditve, gostinska ponudba, športni dogodki, kulturni dogodki itd. Te posamezne turistične proizvode je potrebno združiti v turistične programe tako, da bodo združeni predstavljali celostno turistično ponudbo.

6.1.5 Predlog programske strategije

V nadaljevanju je za vsa naselja v Občini Starše prikazana turistična identiteta z atrakcijami in predlogi turističnih programov.

6.1.5.1 Starše – turistična identiteta in atrakcije

Starše

Turistična identiteta

Obcestno gručasto jedro naselja Starše se je oblikovalo ob robu dravske terase že zelo zgodaj, v 13. stoletju ob cerkvi svetega Janeza. Z vsemi za krajanje potrebnimi infrastrukturnimi objekti so Starše postale upravno, gospodarsko in kulturno središče občine. Starejša podoba kraja je prepoznavna po številnih obnovljenih hišah. Sprememba načina življenja pa je zahtevala gradnjo in obnovo stanovanjskih in poslovnih zgradb. Raztegnjeno naselje leži ob robu dravske terase. Občinsko središče z uradom, dopolnjujeta osnovna šola in vrtec, trgovski center s pošto, stanovanjski blok z zdravstveno ambulanto in lekarno, gasilski dom in gostinski lokali, ki potnikom ob magistralni cesti Maribor – Ptuj omogočajo postanek in prenočevanje. V občinskem središču imata sedež tudi Kmetijska zadruga in

Kmetijski kombinat, last Perutnine Ptuj. Na robu vasi stoji lovski dom, ob reki Dravi objekt ribiške družine z ribnikom, naselje Starše pa obdajata tako struga reke Drave kot kanal reke Drave za HE Zlatoličje. Dob ob cesti v Staršah predstavlja dendrološki naravni spomenik. Pred osnovno šolo stojita spomenika padlim v 1. in 2. Svetovni vojni, ter spominska plošča padlemu v osamosvojitveni vojni za Slovenijo leta 1991. Ima največ prebivalcev v občini.

Površina celotnega naselja meri 4,5 km², površina poselitvenega območja naselja 0,61 km² kar znaša 13,3 %. Območje poselitvenega območja zavzema dobrih 13 % površine. Površine razpršene gradnje je le 11.085 m², kar je malo, čeprav je za to območje značilna strnjena poselitev. Območje gozda zavzema le slabih 7 % površine naselja, kar odpade na nižinski gozd Dravskega polja. Najboljša kmetijska zemljišča zavzemajo skoraj tri četrt površine naselja.

Težko življenje na robu suhe, brezvodne ravnine prodatih tal, ni bilo privlačno za naseljevanje. Redki priseljenci so se naseljevali na robu terase, neposredno nad izviri pitne vode in niso posegali v naravo več, kot je bilo potrebno za preživetje. Tako je lahko ostalo v Staršah obsežno območje **naravnih vrednot** Krajinski park Drava in NATURA 2000 z redkimi živalskimi in rastlinskimi vrstami.

Ne gre pozabiti tudi na nenehno pripravljenost prebivalcev po udejstvovanju v kulturnih dogodkih, s čimer so nenehno ohranjali **kulturno dediščino** in skrbeli za ohranjanje **ljudskega izročila**.

Atraksije

- **Atraktivne zgradbe in objekti** – osnovna šola, vrtec, zdravstveni dom, lekarna, pošta, športna večnamenska dvorana, gostilne (Beno, Ivanov hram, Albert), trgovine (Jager, kmetijska trgovina), športni objekt z ostalo infrastrukturo, gasilski dom, bencinska črpalka, kozmetični salon, kmetije s pridelavo domače hrane in pijače idr.
- **Jokova kapela Marije Celjske (1907)** – postaviti jo je dal bolni posestnik Jakob Gojčič iz Starš, v kateri je postavljen Marijin kip naročen na Dunaju.
- **Štetarska kapela (1918)** – postaviti so jo dali mali posestniki iz Starš iz hvaležnosti, ker so dobili pravdo na sodišču. Posvečena je presvetemu Srcu Jezusovemu.
- **Krepflava kapela (1906)** – posvečena Lurški Materi Božji. V notranjosti je restavriran Marijin kip.
- **Kapela sv. Janeza Nepomuka** – od kapele je ostal le kip sv. Janeza Nepomuka, ki ga častijo brodarji kot svojega zaščitnika. Kip stoji na prostem pred cerkvenim prezbitarijem.
- **Cerkev sv. Janeza Krstnika** – župnijska cerkev. Prvi podatki o prvotni cerkvi segajo v leto 1271, obnovljena in povečana je bila večkrat leta 1784 tudi blagoslovljena. Sveti Janez Krstnik velja za zaščitnika. Cerkev je bila prvič poslikana leta 1890 in do danes večkrat restavrirana, kip Janeza Krstnika in celoten oltar ter obhajilna mizica imajo zgodovinsko vrednost, kakor tudi križev pot iz leta 1820.
- **Pokopališče** – lepo vzdrževano pokopališče z večjo mrliško vežico, ter velikim urejenim parkiriščem, je prav tako lahko ena od zanimivosti kraja.
- **Krajinski park Drava** – oblikujejo ga bogati močvirnati travniki, poplavni gozdovi, veliko število prodišč, rečne mrtvice in terase. Na tem območju živijo različne živalske (predvsem ptice) in rastlinske vrste, ki so zaščitene. Območje spada med varovana območja Natura 2000.

- **Gabrov drevored v Staršah** – raste na območju pri starem dvorcu oz. gradiču Šentjanž. Dvorec ima bogato zgodovino, ki je povezana s tem drevoredom.
- **Dob ob cesti v Staršah** – je listopadno drevo – hrast – visoko 24 m, ki raste ob magistralni cesti Maribor – Ptuj ob hišni številki 81, oz. na parceli Lovskega doma Starše.
- **Spomeniki žrtvam I in II. svetovne vojne** – ki pričajo o narodni zavednosti krajanov, o talcih, padlih borcih (spomenik v spomin talcem v prepoljskem gozdu in spomenik padlim borcem pred OŠ).
- **Dogodki** – ob občinskem prazniku ter drugi kulturni in športni dogodki.
- **Tematske poti** – sprehajalne poti med njivami, ob kanalu, ob stari strugi reke Drave, ki pa žal še niso označene.

6.1.5.2 Zlatoličje – turistična identiteta in atrakcije

Zlatoličje

Turistična identiteta

Naselje Zlatoličje je po površini in številu prebivalstva je drugo največje naselje v občini, prav tako na robu dravske terase. Novejši del naselja se je razvil ob magistralni cesti Maribor – Ptuj. Njivske površine se širijo na višji dravski terasi na peščenih tleh. Južno od naselja je zgrajena prva kanalska elektrarna pri nas. Do nje vodi zgrajen kanal reke Drave, objekt je slovesno 26. 4. 1969 odprl takratni predsednik SFRJ Josip Broz Tito. Izgradnja tega objekta je imela tudi negativne posledice za to okolje, presahnili so potoki in studenci ter stranski rokavi reke Drave. Ob magistralni cesti stoji gasilski dom.

Površina celotnega naselja meri 7,2 km², površina poselitvenega območja naselja 0,51 km² kar znaša 7,0 %. Območje razpršene gradnje poselitvenega območja zavzema le 7 % površine, površina najboljših kmetijskih zemljišč pa skoraj dve tretjini celotne površine naselja. Območje gozda zavzema cca 16 % ozemlja.

V Zlatoličju leži **naravni rezervat Zlatoličje** tik ob reki Dravi. Pionirski gozd na rastišču je bil izločen zaradi študije razvoja takšnega tipa gozda. Celotna površina tega gozda leži v poplavnem pasu reke Drave, ki še danes občasno poplavlja, kar je bistvo za razvoj in življenje. Ta gozd sestavljajo štiri temeljne združbe: vrbovo topolov, dobovo topolov, jelšev log in borov gozd. Logi so zavarovani kot gozdni rezervat in tukaj gnezdijo številne ptice, tudi nekatere zaščitene vrste.

Atrakcije

- **Atraktivne zgradbe in objekti** – HE Zlatoličje, Brlog z urejeno okolico, gasilski dom, športni objekt z igriščem, idr.
- **Kapela sveta Družine** – kapelo so postavili leta 1900 oz. 1901 na čast sv. Družini. Postavili so jo namesto podrte cerkve sv. Jakoba. Sezidali so jo v negotskem slogu, poslikal pa jo je Šimon Fras in tako predstavil tri svetnike: Mihaela, Simona in Jakoba. V kapeli stojijo kipi sv. Družine.
- **Kužna znamenja v Zlatoličju – kužni križ** – sezidan je bil v 16. stoletju. Tukaj so se zbirali vaščani 16. avgusta, ko so šli skupaj z domačim duhovnikom k sv. Roku v Hajdini. **Kužni znamenji** – sta dve, eno ob kanalu Drave, drugo na začetku vasi.

- **Naravni gozdni rezervat** – je še posebej privlačen zaradi različnih vrst ptic, ki tukaj domujejo in raznolike in privlačne vegetacije, predvsem redkih grmovnic (rakitovec in navadni strojevec).
- **Dogodki** ob različnih praznikih ter drugi kulturni in športni dogodki.
- **Tematske poti**: sprehajalne poti v gozdnem rezervatu, ob kanalu, ob stari strugi reke Drave. Poti so še neoznačene.

6.1.5.3 Loka – Rošnja – turistična identiteta in atrakcije

Loka – Rošnja

Turistična identiteta

Turistična identiteta Loke – Rošnje je **zgodovina** in njeni prebivalci. Le svoji neomajni volji, vztrajnosti ter zaupanju se morajo zahvaliti, da se je vas ohranila, saj v 19. stoletju razsajala strašna kuga, ki so jo premagali z zaobljubo, da bodo postavili kapelo v čast Materi Božji in sv. Križu. Prav tako je v zgodovini Loke pomembno obdobje iz rimskih časov, kar dokazuje gomila v središču vasi na kateri je postavljena kapela.

Ves čas bivanja na tem območju so bili prebivalci medsebojno povezani preko kmetovanja, ki jim je pomenilo glavni vir preživetja. Razpotegnjeno obcestno naselje Loka je ime dobilo po travnikih in pašnikih, ki so pomešani z majhnimi gozdički in je razglašena za **botanični naravni spomenik**, saj se tukaj nahaja pomembno rastišče rakitovca.

Ime Rošnja naj bi po staroslovenskem narečju pomenilo počitek. Včasih je skozi naselje potekala cesta in vodna pot po reki Dravi in tod naj bi se ustavljali popotniki in menjavali konje. Danes je kraj ujet med reko Dravo in kanalom HE Zlatoličje. Njive in travniki, ki se širijo proti Dravi, preidejo v »Pšetarske goše«. Ekološko društvo Stara Drava se je lotilo zasaditve gramoznice, očistili pa so tudi divja odlagališča in tako urediti park.

Atrakcije

- **Atraktivne zgradbe in objekti** – športni objekt z igriščem v Loki, gostilna J&B v Rošnji, bar Čuk v Rošnji, kulturni dom v Rošnji, kmetije in mala podjetja s pridelavo domače hrane in pijače idr.
- **Gomila v Loki** – nekoč je bilo na območju občine Starše več gomil, danes pa sta ohranjeni le dve. Najlepša je v Loki, s premerom 10 m in ohranjeno višino čez tri metre in sodi med najboljše ohranjene tovrstne spomenike.
- **Kapela v Loki** – postavljena je bila leta 1837, ko je razsajala kuga. Postavili so jo vaščani v zahvalo, da so se obvarovali te bolezni. Postavljena je na zgoraj omenjeno Gomilo.
- **Dogodki** – ki ohranjajo ljudske šege in običaje (pustovanje, miklavževanje, bučijada) športni dogodki (nogometne tekme, druga športna tekmovanja), ter drugi dogodki.
- **Rastišče rakitovca** – spada med eno redkih rastišč v Sloveniji in je zanimivo za ljudi, ki se ukvarjajo z botaniko
- **Tematske poti** – sprehajalne poti med njivami do kanala Srednja Drava, sprehajalne poti do stare struge Drave in do rastišča rakitovca. Poti niso označene.

6.1.5.4 *Prepolje – turistična identiteta in atrakcije***Prepolje****Turistična identiteta**

Prepolje je obcestno naselje na robu dravske terase, z značilnimi stegnjenimi domovi ali domovi v ključ, med katerimi so v zadnjem času zrasle novejšje enodružinske hiše. Od naselja se proti severu na Znotražih do kanale HE širijo njive, ki proti jugu preidejo ob obsežno Prepoljsko hosto, omeji pa jo nova trasa AC. Podružnična cerkev sv. Uršule je bila zgrajena leta 1610. Ima bogato baročno opravo in gotski Marijin kip iz srede 15. stoletja. Ob njem stojita gasilski dom in športni park.

Površina celotnega naselja meri 5,1 km², površina poselitvenega območja naselja 0,29 km² kar znaša 5,6 %. Iz podatkov je razvidno, da območje poselitvenega območja zavzema le 5 % površine. Razpršene gradnje na območju Prepolj ni. Območje gozda zavzema nekaj več kot tretjino površine celotnega naselja (Prepoljska hosta). Na območje najboljših kmetijskih zemljišč odpade nekaj čez polovico površine naselja. Velik del teh površin je vzel potek nove AC.

Kot naravna dediščina je za Prepolje značilna gramoznica, ki se nahaja ob regionalni cesti Hajdina – Kungota – Brunšvik – Rače. Nastala je iz dravskih nanosov in se je postopno vrezovala v terciarni relief in ga zasipala s prodnatimi naplavinami, kar je povzročilo velike zaloge peska in proda, ki so ga ljudje v preteklosti intenzivno izkoriščali. Še danes se gramoznico izkorišča v gospodarske namene. Po končanih delih v gramoznici je predvidena posaditev avtohtonih rastlin, kar bo omogočilo, da se vključi kot nova atrakcija.

Atrakcije

- **Atraktivne zgradbe in objekti** – gostilna Ekart, bar Prepoljc, športni objekt s pripadajočim igriščem, kulturni in gasilski dom, trgovina, kmetije s pridelavo domače hrane in pijače, itd.
- **Cerkev svete Uršule** – ima bogato baročno opravo in gotski Marijin kip igriščem, iz srede 15. stoletja.
- **Dogodki** – ki ohranjajo ljudske šege in običaje (pustovanje, kresovanje, miklavževanje) športni dogodki (nogometne tekme, druga športna tekmovanja) ter drugi dogodki.
- **Tematske poti** – sprehajalni in kolesarske poti med njivami do kanala Srednja Drava, sprehajalne in kolesarske poti do gramoznice in do drugih sosednjih vasi. Poti niso označene.

6.1.5.5 *Trniče, Marjeta na Dravskem polju – turistična identiteta in atrakcije***Trniče in Marjeta na Dravskem polju****Turistična identiteta**

Trniče so obcestno naselje s tipično kmečkimi domovi, med katerimi so v zadnjem času zrasle novejšje enodružinske hiše predmestnega videza in trgovski objekt, ob cesti stoji gasilski dom. Južno od naselja (na Grbih in Dugačah) do Trniške hoste se širijo njive, ki jih je omejila nova

AC.

Marjeta na Dravskem polju je obcestno naselje sredi Dravskega polja, ob cesti Miklavž na Dravskem polju – Kidričevo. Njivske površine se raztezajo v Podgajih, Petakih in Vatnicah, Loške njive pa so ob kanalu v Štukih. Marješka hosta bogata z borom, smreko in hrastom, se razteza severno in severovzhodno od naselja. Ljudje se v glavnem preživljajo s kmetijsko proizvodnjo, kar je opaziti tudi v zunanji podobi kraja, ki še ohranja kmečki videz.

Atraksije

- **Atraktivne zgradbe in objekti** – podružnična šola, vrtec, zdravstveni dom, trgovina, gostilna, športni objekt z igriščem v Marjeti, gasilski dom v Trničah, kmetije s pridelavo domače hrane in pijače idr.
- **Cerkev sv. Marjete** – je bila že leta 1391 podružnica slivniške pražupnije in leta 1756 ustanovljena v vikariat. Okrog cerkve je bilo pokopališče obdano z zidom. Cerkev v sedanji obliki je bila sezidana okrog leta 1665, ki je bila preprosta z velikim oltarjem in se je kasneje v zgodovini dograjevala in obnavljala. Nazadnje je bila obnovljena leta 1994. Cerkev in okolica sta danes lepo obnovljeni.
- **Kapela v Trničah** – zgradili so jo vaščani s prostovoljnimi prispevki leta 1887. Poslikala sta jo Gašper Potočnik in njegov sin Franc. Leta 1990 je bila kapela obnovljena, narejen je bil oltar iz marmorja za Marijin kip. Ponovno je bila obnovljena leta 1999.
- **Kapela v sv. Marjeti** – je v čast brezmadežnemu srcu Marijinemu dal zgraditi Ivan Klasinc v zahvalo za uslišane prošnje. Blagoslovljena je bila leta 1946.
- **Kužni znamenji v Sv. Marjeti** – naj bi bili postavljeni v 16. stoletju. Postavili so ju hvaležni vaščani.
- **Dogodki** – ki ohranjajo ljudske šege in navade, druge kulturne in športne prireditve.
- **Tematske poti** – sprehajalne in kolesarske poti do kanala in do drugih krajev v soseščini. Poti niso označene.

6.1.5.6 Brunšvik – turistična identiteta in atrakcije

Brunšvik

Turistična identiteta

Je raztegnjeno obcestno naselje v osrednjem delu Dravskega polja. Na peščenih tleh so v Štukih in v Grbih njive, v severovzhodnem delu pa borov gozd Trniška hosta. Na obeh straneh prometnice se v navideznem redu nizajo hiše nižinsko panonskega tipa, z nekaj izjemami sodobnih hiš mestnega tipa. Prisotno še kmetovanje, nastaja mala obrtna cona, v središču naselja športni park, ter na drugem koncu gostinski lokal. Čeprav je že v rimskih časih v smeri Fram – Ješenca – Rale – Brezula – Brunšvik tekkel vodovod, se kraj, oziroma dvor prvič omenja v 17. stoletju. Nastanek današnje vasi in njegovo ime sta povezana z Vilijem Denikejem, lastnikom račkega gradu, ki je leta 1820 na tem področju naselil svoje podložnike. Ker je bil doma iz Braunschweiga v Nemčiji, se je vasi in dvora prijelo poslovenjeno ime Brunšvik.

Površina celotnega naselja meri 3,13 km², od tega poselitvenega območja naselja 0,26 km², kar znaša 8,4 %. Iz podatkov deleža rabe naselja je razvidno, da območje poselitvenega

območja zavzema manj kot desetino območja celotnega naselja. Površine razpršene gradnje je le 1485 m². Več kot štiri desetine površine predstavlja gozd na revni, tanki prsti severovzhodno od naselja. Največji del (skoraj polovica) odpade na najboljša kmetijska zemljišča, kar je na lego naselja Brunšvik povsem logično.

Atraktivnosti

- **Atraktivne zgradbe in objekti** – gostilna Jurček, športni objekt z igriščem, kmetije s pridelavo domače hrane in pijače idr.
- **Dogodki** – ki ohranjajo ljudske šege in navade, druge kulturne in športne prireditve.
- **Tematske poti** – sprehajalne in kolesarske poti do kanala in do drugih krajev v soseščini. Poti niso označene.

6.1.5.7 Predlogi turističnega programa, vezanega na varovana območja NATURA, Krajinski park Drava, vodovarstveno območje

Občina Starše leži na območju Krajinskega parka katerega del je tudi NATURA 2000 ter na vodovarstvenem območju.

Podlaga za Naturo 2000 so znanstveni kriteriji, na podlagi katerih je Evropska unija mrežo Natura 2000 vpeljala kot eno izmed glavnih aktivnosti za doseganje skupnega cilja: ohraniti biotsko pestrost na način, da se zaščitijo naravni habitati najbolj ogroženih rastlinskih in živalskih vrst. Kako se ohranja biotska pestrost je zapisano v dveh direktivah (ena o rastlinah, druga o pticah), vendar pa nobena direktiva ne izključuje delovanja človeka na teh območjih. **Nasprotno, spodbujata tiste človeške aktivnosti, ki ne ogrožajo narave, temveč se izvajajo na način, da podpirajo njeno varovanje.** Eden od ciljev Nature 2000 je tudi **spodbujati sobivanje ljudi in narave**, zato je zelo pomembno iskanje razvojnih priložnosti na področju **kmetovanja, turizma, rekreacije in drugo.**

Območje Občine Starše je zaradi raznolikosti življenjskih prostorov in velikega števila rastlinskih in živalskih vrst, tudi evropsko pomembnih, **eno izmed naravovarstveno najpomembnejših območij v Sloveniji in** primerno za naravni rezervat (en del je že v Zlatoličju) ter tako predstavlja nove možnosti za trajnostni turizem, saj:

- bo to naravni rezervat v ruralnem okolju, s tem se bo povečala dodana vrednost območja Občine Starše s **prostorskega vidika**;
- vzpostavljeni bodo pogoji za razvoj nove **eko turistične destinacije** s svežo ponudbo naravoslovnega turizma, povečale se bodo komparativne prednosti območja Občine Starše ter koristi za lokalno ekonomijo;
- naravni rezervat bo prispevek k **pozitivni podobi** območja Občine Starše;
- naravni rezervat lahko postane **rekreacijska točka** za sprostitev v naravi v neposredni bližini večjega mesta in znanih turističnih destinacij, ki nimajo naravnega rezervata;
- z ohranjanjem naravni vrednot, ptic in njihovih življenjskih okolij v splošnem **dviguje kvaliteto okolja in življenja** »Quality of Life« na lokalni, regionalni ravni;
- postane lahko predmet **sodelovanja na mednarodni ravni**, saj so za območja NATURA 2000 na razpolago finančni programi Evropske unije za: sofinanciranje projektov varstva narave (npr. LIFE+), spodbujanje okolju in naravi prijaznih načinov kmetovanja (sredstva iz naslova EFRD) in drugih aktivnosti trajnostnega razvoja (sredstva iz strukturnih skladov).

V okviru tega programa predvideva občina Starše v letu 2013 pričeti izvajati turistično potovanje po reki Dravi na območju občine Starše, z vstopom v reko v kraju Loka (Ložič), postankom pri kulturni dvorani v Rošnji, pri prostorih RD Starše ter na zaključku v kraju Zlatoličje. Ta del poti je lahko vključen v celotni potek turistične poti od Maribora do Ptuja.

6.1.5.8 *Predlogi turističnega programa, vezanega na »ljudsko izročilo«*

Vasi v Občini Starše so kljub vsemu hudemu previharile trda stoletja in pri tem ohranila svoj prvobitni obraz. To jim je uspelo le tako, da so se podrejele stoterim nepisanim zakonom, ki so že od nekdaj urejali življenje na vasi. Vas je dihala skupaj. Ob žetvi so vsi vaščani želi na eni njivi, ob košnji so vsi kosili na enem travniku. Svatba je bila veselje za vso vas, a pogreb žalost za vso vas. Pri vsem tem pa ima v Občini Starše vsaka vas svoj glas! **Danes nimamo pravice pozabiti vse te dragocene stare dediščine.**

Danes, ko pripadamo evropski družini narodov, bi se morali samozavestno zavedati dragocenosti, ki jih društva v Občini Starše prinašajo v skupni evropski prostor. Če bi Evropa želela videti Evropo, naj jo pride pogledat v Občino Starše! Tu so še žive korenine prastarih šeg, tistih, ki so pred tisočletji družile Evropo. Iz tistih davnih dni so ljudje v vaseh ohranili vrsto šeg v njihovi prastari podobi. Morda je potrebno nekatere **običaje in šege** samo obuditi.

Do sedaj opisana strategija izhaja iz tega, da bo Občina Starše postala prepoznavna turistična destinacija zato, ker bo kot svojo posebnost, ki je edinstvena samo za Občino Starše, izpostavila mednarodno kulturno turistično prireditev »Pozdrav jeseni« (prvič organizirana na predlog Marjana Malek 5. 10. 2003 v Staršah). Ob tej prireditvi poteka en teden prej prireditev bučijada, z razstavo in tekmovanjem najtežje jedilne buče. V tem letu je bilo ustanovljeno Turistično društvo Starše, ustanovna seja je potekala v kraju Rošnja.

Prireditev Pozdrav jeseni je bila nadgrajena in razširjena po vsebini in v organizacijskem pomenu. Prireditev je tridnevna, kot festival jeseni. Vključuje mednarodno dejavnost s področja gospodarstva, kulinarike in gostinstva, turizma in kulture, s prikazom ljudskih običajev, navad.

V okviru tega programa se bo tudi obudila stara polka, ples iz obdobja pred letom 1941, ki so ga plesali plesni pari ob zvokih godbe. Ples je bil zelo hiter, pari so se držali pod rokami s posebnim prijemom, da so soplesalko obdržali v objemu. Igranje na bršljanov list, najboljši primerek tega drevesa, ki raste skozi celo leto in je list uporaben za igranje ljudskih viž – posebnost na slovenskem.

Prav tako se bodo obudila stara opravila kot je košnja, ki vsako leto poteka v Staršah. Prikazala se bo košnja s koso, prav tako tudi tekmovanje v košnji, katere se udeleži 20 koscev, tudi žene.

6.1.5.9 *Predlogi za popestritev turističnega programa, vezanega na zasebnike*

Brez ponudbe zasebnikov ni turistične destinacije. Za oblikovanje celovite turistične ponudbe je pomembna ponudba nastanitev, gostinstva, osebnih storitev, domača in umetna obrt, ponudba lokalno pridelane hrane, turistične storitve, galerije, turistične kmetije, itd..

Nosilci vseh teh dejavnosti so zasebniki, ki jim pomeni opravljanje te dejavnosti delovno mesto, po drugi strani pa s temi dejavnostmi ustvarjajo pestrost turistične ponudbe. Ker je v Občini Starše ponudba zasebnikov skromna, je prav razvoj turizma na območju Občine Starše lahko niša za nastajanje inovativnih novih dejavnosti in s tem novih delovnih mest in sicer:

- **lokalni pridelovalci zdrave hrane:** ena od glavnih ciljev kmetijske politike je samooskrba z zdravo hrano. Glede na lego obdelovalne zemlje (Natura, VVO) so prav pridelovalci hrane v Staršah lahko med najbolj verodostojnimi pridelovalci zdrave hrane daleč naokoli;
- **izdelovalci izdelkov domače in umetne obrti:** potreba po tej dejavnosti bo rastla z razvojem turistične destinacije. Manjkajo predvsem izdelovalci spominkov;
- **dopolnilne dejavnosti na kmetijah:** najbolj prepoznavna dopolnilna dejavnost je turizem na kmetiji. Ta je lahko gostinski in negostinski turizem. Z gostinskim turizmom se bodo kmetje v Občini Starše težje ukvarjali, saj je dejavnost vezana na lastne surovine, hrano in pijačo (vino). Več možnosti imajo kmetje z negostinskim turizmom;
- **medgeneracijski prenos znanja in veščin** o poklicih ali delih, ki izumirajo, z ohranitvijo pa bi lahko zanje pomenili izziv za vzpostavitev dejavnosti. Npr. izdelovanje mask, pletenje košar, prevozi z alternativnimi vozili, izdelovanje velikonočnih »butaric« iz bršljana; izdelovanje butar, rezbarjenje in slikanje, izdelovanje replik, izdelovanje krpank.

Pri **uresničevanju** strategije imajo pomembno vlogo deležniki, ki sooblikujejo, vplivajo na in prispevajo k uresnitvi ciljev turistične destinacije. To so:

- **ZASEBNI SEKTOR** (ponudniki turističnih storitev gostinci, galerija, muzeji, turistične kmetije, organizatorji potovanj, izletov) – ker so oni tisti, ki oblikujejo ponudbo in nudijo turistične storitve. Brez njih ponudbe ni, destinacija ne obstaja.
- **JAVNI SEKTOR** na lokalnem nivoju (OBČINA) – ker je na nivoju destinacije tisti ključni povezovalac, razvojniki in promotor, ki je odgovoren, da je ponudba razvita, urejena, sistemsko spodbujena, v začetni fazi tudi financirana.
- **KRAJEVNE LOKALNE SKUPNOSTI** (ljudje, ki živijo na destinaciji), ker turizem na nekem območju močno vpliva na življenje ljudi, ki tam živijo. Zato je ključno, da ga ljudje razumejo, sprejmejo, imajo pozitiven odnos do razvoja in da k temu razvoju tudi prispevajo oziroma v razvoju vidijo potencial, prihodnost ali celo svojo poslovno priložnost.
- **CIVILNI SEKTOR** (turistična, športna, kulturna in druga društva), ker so ta društva skozi široko članstvo ljudi (na prostovoljni bazi) močno vpeta v razvoj destinacije in pomembno vplivajo na razvoj, kakovost, pestrost in pristnost izkušnje obiskovalca na destinaciji. V Občini Starše ima civilna sfera močno tradicijo, je močno razvejana in dobro organizirana ter predstavlja pomemben deležnik.
- **VODSTVO DESTINACIJE** (ljudje, ki vodijo destinacijo, LTO); ker je od njih in njihovega upravljanja močno odvisen razvoj in imidž destinacije.
- **OBISKOVALCI** (turisti, ki destinacijo obiščejo), ker destinacija obstaja šele, ko jo kot takšno dojemajo obiskovalci.

Vsak od deležnikov ima svoj interes, s katerim lahko doprinese k razvoju destinacije. Šele z zavedanjem pomena posameznih deležnikov ter s spoznavanjem in upoštevanjem njihovega interesa – torej tistega, kar jih zanima, motivira k sodelovanju, kaj jim je pomembno – lahko oblikujemo takšno strategijo, da bomo lahko uresnili vizijo.

Za uresničitev strategije so razen deležnikov pomembni tudi:

- celovitost turistične ponudbe,
- promocija in informiranje o turistični destinaciji Starše,
- blagovna znamka turistične destinacije Občine Starše,
- upravljanje, menedžment turistične destinacije.

6.2 Oblikovanje celovite turistične ponudbe

Ko bo Občina Starše potrdila turistično identiteto ter iz nje izhajajoče turistične programe in ko bodo vzpostavljeni posamezni turistični proizvodi, bo potrebno s posebnimi ukrepi (informiranjem, promoviranjem) to predstaviti vsem deležnikom v notranjosti destinacije: društvom, gostincem, gospodinjstvom, šoli itd., da jo bodo le-ti sprejeli v svoje vsakdanje življenje. Takrat šele bodo vzpostavljeni pogoji za oblikovanje celovite turistične ponudbe.

Turistična ponudba sodobnega turizma se vedno bolj prilagaja različnim segmentom turističnega povpraševanja (preživljanje v naravi, spoznavanje tujih kultur, doživljajski potepi ipd). **Zato mora biti turistična ponudba turistične destinacije Občine Starše oblikovana tako, da bo ponujala zadovoljitev sodobnega (novodobnega) turističnega povpraševanje.** Pri tem bo potrebno upoštevati celovitost turistične ponudbe, kar pomeni, da bodo celovito turistično ponudbo sestavljale dobrine, ki jih turisti običajno (u)porabljajo v kraju svojega bivanja ali pa jih bodo uporabljali samo v turistični destinaciji: hrana, kozmetika, lepotilni in masažni saloni, spominki, razglednice, prenočevanje na turističnih kmetijah, obiski prireditvev, ogledi naravne in kulturne znamenitosti, morda jih bo zanimala le njihova uporabna vrednost (zrak v gozdu, ambient v NATURI...itd).

Tako oblikovana celovita turistična ponudba bo sestavljena iz dveh med seboj prepletenih delov:

- iz **primarne turistične ponudbe**, ki jo sestavljajo vse tiste dobrine, ki niso proizvod dela in jih človek ne more več proizvajati z enako kakovostjo in uporabno vrednostjo kot so: gomile, NATURA, vodovarstvena območja, krajinski park Drava;
- iz **sekundarne turistične ponudbe**, ki jo sestavljajo vse tiste dobrine, ki so proizvod dela kot so: komunalna in turistična infrastruktura, turistični proizvodi.

Oba dela ponudbe – primarni in sekundarni – morata biti med seboj trdno povezana, saj en pogojuje drugega in obratno. Zato se mora turistična ponudba Občine Starše kazati v množici različnih turističnih proizvodov, ki se navezujejo na primarno turistično ponudbo, saj je potrebno izhajati iz dejstva, da turističnega proizvoda ni mogoče vzeti s prodajne police in ga preprosto zaužiti – potrebno se je odpraviti na pot in ga doživeti.

6.2.1 Promocija in informiranje o turistični destinaciji Občine Starše

Turistična destinacija Občine Starše bo postala obiskana, če bodo informacije o ponudbi te destinacije dostopne širokemu krogu turistov. Nobena predstavljena brošura, zloženska ali draga TV reklama se ne more kosati s sodobnim spletnim informacijskim sistemom, ki je turistom dosegljiv kjerkoli in kadarkoli. Vloga interneta kot vizualnega medija, s pomočjo katerega lahko iz domače dnevne sobe prepotujemo svet tudi v multimedijški dimenziji, se bo v prihodnje sunkovito povečevala in bo postala najpomembnejši medij komunikacije.

Informacijska tehnologija ni omejena zgolj na računalniško opremo, ki omogoča dostop do svetovnega računalniškega spleta in elektronske pošte, ampak je vedno pomembnejša ter se hitro razvija tudi na drugih komunikacijskih področjih, kot so stacionarna in mobilna telefonija, televizija, računalniški navigacijski sistemi v prevoznih sredstvih, ki služijo tudi kot trženjsko in ne le orientacijsko orodje.

Zato naj bo turistična destinacija Občine Starše čim prej predstavljena na spletni strani. Primer spletne strani, ki bi prikazovala turizem v Občini Starše. Takšna spletna stran nudi vse informacije tako tistim, ki preko spleta že v naprej iščejo doživljajske priložnosti, kot drugim npr. sodobnim alternativnim turistom, ki nimajo vnaprej izdelane turistične poti, pač pa je

njihovo turistično doživljanje odvisno od informacij, ki jih v nekem trenutku v nekem kraju lahko najdejo preko računalnika na info turistični točki, ali pa kar preko svojega sodobnega mobilnega GSM aparata.

Posledice kvalitetnih informacij o turistični destinaciji Občine Starše na internetu bodo:

- možnost nenehne primerjave destinacije Občine Starše z drugimi destinacijami in ponudbo po različnih kriterijih bo pri potencialnih turistih še močneje vplivala na konkurenčnost ponudbe;
- dobro opisani doživljajski turistični proizvodi ali programi bodo pritegnili turiste z več potovalnimi izkušnjami, ki sami sestavljajo svoja počitniška in potovalna doživetja ter uporabljajo direktne rezervacije brez posrednikov;
- internetna predstavitev turistične ponudbe bo predstavljala neposreden kontakt turista z destinacijo, zato obisk turistov v turistični destinaciji Občine Starše ne bo odvisen od klasičnih turističnih agencij, saj se bodo sestavljeni turistični paketi posameznih ponudnikov in destinacije vedno bolj intenzivno tržili direktno preko spleta;
- kvalitetna internetna predstavitev bo omogočila vzpostavitev elektronskega trženja turistične ponudbe. Potencialni gosti bodo informacije in zanimive ponudbe iskali preko svetovnega spleta. Tako se bo začelo razvijati trženje destinacije po meri kupca.

6.2.2 Blagovna znamka

Če želimo razviti destinacijo Občine Starše in jo na trgu uspešno pozicionirati, je potrebno strateško pristopiti k oblikovanju, razvoju in upravljanju znamke. Gre za kompleksen proces, v katerem gre v osnovi za opredelitev identitete znamke in na drugi strani za gradnje odnosov med znamko in potencialnimi odjemalci. Bolj, kot je komunikacija pravilno zastavljena, usmerjena in ciljna, bolj je učinkovit proces. Urejena celostna grafična podoba ima v tem procesu pomembno vlogo, a še zdaleč ne edino.

Iz analize obstoječih blagovnih znamk, v katerih bi lahko iskali destinacijo Občine Starše, lahko določimo naslednji hierarhični sistem znamk:

Na nacionalnem nivoju (slovenski turizem) je znamka **I feel Slovenia**.

Slika 3: Blagovna znamka I feel Slovenia.

Jedro znamke predstavlja »slovenska zelena«, ki izraža ravnotežje med umirjenostjo narave in prizadevnostjo Slovencev. Govori o naši čudoviti ohranjeni naravi in naši odločenosti, da jo tako tudi ohranjamo oziroma naš razvoj načrtujemo sonaravno.

Znamke ponavadi pripovedujejo zgodbe. Osnovni elementi zgodbe slovenske znamke so:

- gorečnost do vsega kar imamo radi;
- Slovenija je drugačna in to lahko čutiš (občutiš);
- Slovenija te spodbuja, da se začneš ukvarjati s tistim, kar te veseli;
- naša vizija je zelena butičnost;
- naše poslanstvo je jasno – naprej z naravo (sonaravni razvoj).

Znamko I Feel Slovenia lahko v nekomercialne namene uporablja vsakdo brezplačno, za komercialne namene pa je potrebno pridobiti predhodno dovoljenje.

V skladu s Strategijo razvoja turizma na območju 22 občin Zg. Podravja (Osrednja Štajerska) Maribor – Pohorje – Slovenske gorice in Dravsko polje 2010 – 2020 je predlagana krovna tržna in destinacijska znamka Maribor – Pohorja – Osrednja Štajerska. Ta blagovna znamka je prikazana na spodnji sliki. Žal na njej turista nič ne napotuje, da na območju Osrednje Štajerske obstajajo tudi destinacije izven Maribora in Pohorja. Zato je nujno, da ima turistična destinacija na območju Občine Starše svojo produktno opredeljeno tržno znamko. Le tako bo mogoče skupaj s krovno tržno znamko turističnega območja Maribor – Pohorje – Osrednja Štajerska opozoriti turista, da na tem območju obstaja tudi doživljajsko zanimiva turistična destinacija Občine Starše.

Slika 4: Krovna tržna in destinacijska znamka Maribor - Pohorje - Osrednja Štajerska.

Posamezne blagovne znamke sebestinacij (območja občin na Dravskem polju in v Slovenskih goricah), kamor spada tudi turistična destinacija Občine Starše, še niso oblikovane. Sprejeta je samo obveza, da se bodo subdestinacijske blagovne znamke vedno uporabljale skupaj s krovno znamko.

Sosednje občine Miklavž, Duplek, Hoče – Slivnica še nimajo lastnih blagovnih znamk za svoje turistične destinacije, zato primerjava z njimi ni mogoča.

Blagovne znamke v tem dokumentu ne moremo določiti, saj je določitev blagovne znamke dolgotrajen proces, v katerem je potrebno upoštevati 10 elementov o tem **kaj Občina Starše kot destinacijska tržna znamka sploh je** oz. kaj prispeva k njeni gradnji. Ti elementi so:

- **ponudba in proizvodi**, ki zadovoljujejo motive prihoda na območje Starš (to je delno že razvito, vendar še ne v takšni meri, da bi zadostovalo za potrebe blagovne znamke);
- **krovna identiteta Starš**, pretvorjena v zgodbo (te identitete še ni, krovna zgodba bo potrjena šele s sprejemom tega dokumenta);
- **obljuba**, ki jo blagovna znamka podaja (potrebno jo bo natančno specificirati);
- **vizualna podoba – znak** Občine Starše kot turistične destinacije in celostna grafična podoba (znaka še ni);
- **vrednote**, ki nas vodijo pri uresničevanju krovne vizije (potrebno jih bo specificirati);
- **komunikacija**, ki jo ima Občina Starše na trgu;
- **ljudje**, ki posredno ali neposredno delajo v turizmu;
- kar o destinaciji v Občini Starše prijatelj, znancem **povedo obiskovalci** pa tudi drugi akterji turizma in vse tisto, kar je o destinaciji Občine Starše in izkušnjah z obiska zapisano na spletu, forumih itd;
- **imidž**, ki ga ima destinacija Občine Starše in **asociacije**, ki jih znamka spodbudi.

Bistvo blagovne znamke turistične destinacije Občine Starše naj bo dediščina in iz nje rojeno znanje in izkustva, originalnost in unikatnost kulturnega izročila, ter divja, neukročena ter nedotaknjena narava.

6.2.3 *Upravljanje in menedžment turistične destinacije*

Razvoj turizma v destinaciji Občine Starše naj bo osnovan na partnerskem principu. Partnerji, ki sodelujejo pri vodenju in upravljanju turistične destinacije naj bodo:

- **Občina Starše:** osnovna vloga občine pri pospeševanju turizma je zagotavljanje ugodnih pogojev za razvoj turizma, zagotavljanje javnega interesa pri razvoju lokalne turistične ponudbe glede na načela trajnostnega razvoja;
- **zasebni sektor (poslovni sektor):** to so temeljni nosilci turistične dejavnosti. Model organiziranosti turizma v destinaciji Občine Starše naj temelji na svobodni in interesni povezanosti zasebnih subjektov z drugimi deležniki;
- **turistična in druga društva:** v turističnih društvih in drugih društvih se ljudje interesno povezujejo po načelih svobodnega združevanja in prostovoljnosti dela. Ta društva s svojo dejavnostjo razvijajo in sooblikujejo turistično kulturo in soustvarjajo pogoje za razvoj turistične ponudbe.

Turistična destinacija Občine Starše bo zaživela, če se bodo vsi navedeni deležniki začeli formalno ali neformalno povezovati v partnerstva. Koristi, ki jih ima pri tem posamezna organizacija, morajo biti večje od stroškov (neposrednih in posrednih), ki jih ima s partnerstvom. »Prisilno« partnerstvo nima vedno želenega učinka. Zato bi bilo dobro, da bo partnerstvo, ki se bo oblikovalo za razvoj turizma kot celote ali kot partnerstvo za razvoj ali trženje posameznega turističnega proizvoda, vzpostavljeno iz enakopravnih partnerjev na prostovoljni osnovi. Kaj bo pomagal Občini Starše še tako dobro napisan načrt razvoja turizma in vsa turistična infrastruktura, če ne bo povabila k izvajanju tega načrta zasebni sektor in civilno družbo?

Odgovor na ta in vsa druga vprašanja glede uspeha v turizmu je: povezovanje in sodelovanje vseh deležnikov. Predlog, kako zagotoviti povezovanje in sodelovanje je zapisan v nadaljevanju.

Ukrepi za vzpostavitev upravljanja

➤ **Prvi ukrep**

Glede na to, da v Občini Starše do sedaj še ni bilo tako ciljno usmerjenega povezovanja (pri izvedbi posameznih dogodkov je bilo samo občasno povezovanje na neenakopravni osnovi), je kot **prvi ukrep** potrebno deležnike informirati o vzpostavljanju turistične destinacije in jih motivirati k sodelovanju v tem procesu s ciljem, da prepoznajo svoje koristi, ki jih bodo imeli, če bodo v procesu aktivno sodelovali.

➤ **Drugi ukrep**

Noben od deležnikov nima strokovnih znanj o turističnih storitvah. Zato bi bilo kot **drugi ukrep** potrebno organizirati izobraževalne oz. usposabljalne seminarje za posamezne ravni izvajalcev turističnih storitev (npr. gostinsko osebje, turistični vodiči, vodstvo turističnih podjetij). Pod skupnim paketom usposabljanja (npr. pod naslovom »**Tržimo gostoljubnost**«) se lahko načrtuje in izvede serija seminarjev in delavnic za različne segmente notranjih deležnikov. Primeri dobre prakse kažejo, da so takšni izobraževalni seminarji izjemno učinkoviti zlasti za deležnike, ki neposredno prihajajo v stik z gosti (natakarji, vodiči, člani turističnih društev, strokovni delavci na občini/turistični organizaciji, člani turističnih kmetij). Izvedba paketa usposabljanja »Tržimo gostoljubnost« je lahko financirana kot redna dejavnost Turističnega društva, ali pa kot sofinanciranje izobraževanja v okviru ukrepov »podpore podjetništvu in kmetijstvu«

➤ Tretji ukrep

Ko bodo deležniki dovolj informirani, motivirani in usposobljeni, bo potrebno pristopiti k **tretjemu koraku, ustanovitvi formalne organizacije**, katere naloga bo profesionalna skrb za razvoj turizma. Glede na specifično situacijo v Občini Starše, ko iz naslova opravljanja turistične dejavnosti ni dovolj prihodkov za vzpostavitev in življenje Turistične organizacije v javnem interesu (**Lokalno Turistična Organizacija – LTO**), je potrebno ta korak izvesti postopoma, tako v strokovno - organizacijskem kot ekonomskem smislu.

Pod **strokovno - organizacijskem smislu** je mišljena vzpostavitev (ustanovitev) Turistično informacijskega centra (TIC), ki ga ustanovijo vsi deležniki, ki delujejo na področju turizma (občina, zasebniki, društva). TIC se v začetni fazi ustanovi kot javno - zasebno partnerstvo v obliki društva ali konzorcija z namenom, da predstavlja podporo lokalnemu turističnemu gospodarstvu in skrbi, koordinira ali izvaja prireditve in s tem ohranja pestrost turistične ponudbe. *Nujno* mora spodbujati tudi nastajanje novih turističnih proizvodov ter programov. Funkcijo TIC-a lahko prevzame že obstoječe turistično ali drugo društvo ali pa zasebna turistična organizacija. Pri tem je pomembno tudi to, da mora TIC delovati vsaj dve leti, če želi pridobiti status organizacije, ki deluje v javnem interesu, kajti šele ta status omogoča koriščenje državnih sredstev. Pod **ekonomskim smislom** je mišljeno financiranje upravljanja turistične dejavnosti (TICa). V skladu z zakonom o razvoju turizma se sredstva za izvajanje turistične politike zagotovijo:

- v proračunu občine pri tem ni mišljena nova proračunska postavka in potreba po dodatnih sredstvih, pač pa je mišljena prerazporeditev sredstev in namenska poraba sredstev, ki jih občina letno nameni za društveno dejavnost. Občina naj v prihodnje financira tiste društvene dejavnosti, ki bodo podpirale turizem oz. ki bodo v letnem izvedbenem načrtu za izvedbo turističnih programov. Ta načrt pripravi TIC ter k pripravi povabi vsa društva;
- del koncesijske dajatve, ki se po 74. Členu zakona o igrah na srečo nameni lokalnim skupnostim v zaokroženem turističnem območju in se uporablja za ureditev prebivalcem prijaznejšega okolja in za turistično infrastrukturo;
- turistična taksa,
- s prodajo spominkov, turističnih aranžmajev
- s članarino v TICu
- s sponzorskimi sredstvi, donacijami ipd.

➤ Četrty ukrep

Ob predpostavki, da se bodo predhodni trije koraki izvedli, bo v letu 2017 turistična destinacija Občine Starše vzpostavljena. Oblikovani bodo prepoznavni turistični proizvodi in programi, vzpostavljene bodo možnosti trženja turistične ponudbe. S tem se bo turistična politika prestavila na višji nivo. To bo čas za **četrty korak**, saj turizem ne bo več odvisen samo od finančne podpore občine, pač pa se bo začel samo financirati. Takrat bodo dani pogoji, da upravljanje turizma prevzame novi menedžment, ki bo deloval v novoustanovljeni Lokalno turistični organizaciji (LTO).

7 AKCIJSKI NAČRT

AKTIVNOSTI ZA VZPOSTAVITEV TURISTIČNE DESTINACIJE OBČINE STARŠE				
1) VZPOSTAVITEV FORMALNIH PODLAG ZA RAZVOJ TURISTIČNE DESTINACIJE				
Aktivnosti	Nosilec	Partnerji	Strokovni sodelavec	Termin
1.1. Sprejem Strategije razvoja turistične destinacije Občine Starše 2012 – 2017	Občinska uprava		LAS Lastovica (EGIDA, d.o.o.)	Jesen 2012 / pomlad 2013
1.2. Imenovanje strokovnega tima za izvedbo aktivnosti	Občinska uprava	Predlog tima: - predstavnik občine - predstavniki nosilcev turističnih programov	LAS Lastovica (EGIDA, d.o.o.)	Jesen 2012 / pomlad 2013
1.3. Sprejem načrta za celostno ureditev vaških jeder	Občinska uprava	Občina	Zunanji strokovni sodelavec	2013 / 2014
1.4. Sprejem odločitve o izgradnji turistične info točke	Turistično društvo Starše	Občina	Zunanji strokovni sodelavec	2013
1.5. Sprejem CGP za podobo turistične destinacije Občine Starše : - vizualna podoba BZ - spletni portal - pooblastilo za upravljanje s CGP	Turistično društvo Starše in druga društva	Predlog tima: - predstavnik občine - predstavniki nosilcev turističnih programov	Zunanji strokovni sodelavec	2013

2) PRIPRAVA IN IZVEDBA INFORMIRANJA IN MOTIVIRANJA				
Aktivnosti	Nosilec	Partnerji	Strokovni sodelavec	Termin priprave
2. Informiranje javnosti o načrtu razvoju turistične destinacije Občine Starše (društva, gostinci, kmetije)	Občina Starše	LAS Lastovica (EGIDA, d.o.o.)		Jesen 2012
• Priprava programa usposabljanja »Tržimo gostoljubnost«	Turistično društvo Starše	- Turistične kmetije - Gostinci - Drugi zasebniki in društva z delovanjem v podporo izvajanju turizma		2013 / 2014
• Sprejem spodbud za sodelovanje v izvajanju turističnih programov (z občinskimi sredstvi se spodbuja tisto društveno delovanje, ki podpira izvajanje turizma)	Občina Starše			2013
• Usposobitev lokalnih turističnih vodnikov	Občina Starše	Turistično društvo Starše	Zunanji izvajalec	2012 / 2013
3) PRIPRAVA IZVEDBENIH NAČRTOV ZA POSAMEZNE TURISTIČNE PROGRAME IN PROIZVODE				
Aktivnosti	Nosilec	Partnerji	Strokovni sodelavec	Termin priprave
3.1. NAČRT PROGRAMA »POTOVANJE PO REKI DRAVI« z vstopom v reko v kraju Ložič, postankom pri kulturni dvorani v Rošnji, pri prostorih RD Starše ter na zaključku v kraju Zlatoličje	Turistično društvo Starše	Občina in društva		2013

3.2. NAČRT PROGRAMA »KOŠNJA NEKOČ« Srečanje in tekmovanje koscev v Staršah. Predstavitev starega načina košnje. Tekmovanju se lahko pridružijo tudi ženske, možnost dopolnitve programa še z žetvijo žita	Turistično društvo Starše	Občina in društva		2012 / 2013
3.3. NAČRT PROGRAMA »BUČIJADA V ROŠNJI«	KUD Franc Ilec Loka – Rošnja	Občina in druga društva		Jesen 2012
3.4. NAČRT PROGRAMA »ETNO FOLKLORA«	KUD Franc Ilec Loka – Rošnja	Občina in druga društva		2013
3.5. NAČRT PROGRAMA »POZDRAV JESENI «	Turistično društvo Starše	Občina in vsa druga društva		Jesen 2012
3.6. NAČRT PROGRAMA »RIBOLOV NEKOČ IN DANES« Ohranjanje pravic lova in ribolova, iz leta 1677 ob reki Dravi	Ribiška družina Starše	Občina in druga društva		2013
3.7. NAČRT PROGRAMA »TEMATSKE POTI«	Turistično društvo Starše	Občina in druga društva		2013
3.8. PRIPRAVA TURISTIČNE PONUDBE NA KMETIJI ŠOLAR in druge dopolnilne dejavnosti	Kmetija ŠOLAR			2013

3.9. PRIPRAVA TURISTIČNE PONUDBE DRUGIH ZASEBNIKOV	Zasebniki			2013
3.10. PRIPRAVA IN IZVEDBA TURISTIČNE PONUDBE DRUŠTVA AJDA	Društvo Ajda	Občina in druga društva		2013
3.11. PRIPRAVA SKUPNEGA LETNEGA IZVEDBENEGA NAČRTA ZA TURISTIČNO PONUDBO V 2013	Turistično društvo Starše	Vsa društva v občini in vsi zainteresirani za turističnih programih		2013
4) VZPOSTAVITEV TURISTIČNO INFORMACIJSKEGA CENTRA (TIC),				
Aktivnosti	Nosilec	Partnerji	Strokovni sodelavec	Termin priprave
Ustanovitev TIC kot neformalne organizacije : <ul style="list-style-type: none">- imenovanje organizacijskega tima- priprava pravnih podlag (pogodbe in drugih aktov)- nabor članov- ustanovna seja in izvolitev organov TIC	Turistično društvo Starše	<ul style="list-style-type: none">- Občina- Vsa društva v občini- Gostinci- Turistične kmetije	LAS Lastovica (EGIDA, d.o.o.)	2013/2014

8 ZAKLJUČEK

Pričujoči dokument dokazuje, da ima Občina Starše turistične potenciale, s katerimi se lahko kosa z razvitimi turističnimi destinacijami. Ob pravilno zastavljeni in vodeni razvojni strategiji bo Občina Starše postala prepoznavna **turistična destinacija z** inovativno ponudbo naravoslovnega turizma. Če se bo ta ponudba popestrila še s kulturno zgodovinskim in etničnim izročilom, bo dobila Občina Starše inovativno celostno turistično ponudbo, ki bo privabljala turiste, ki ji ni enake v bližnji in daljni okolici.

Še noben kraj se ni razvil v turističnega kar naenkrat, zato se tudi Občina Starše ne bo. Potrebna bo **vztrajnost**, da se bo razvojna strategija izvedla **strpnost in sodelovanje** med deležniki, ker le sodelovanje bo prineslo korist vsem ter nenehno **poizvedovanje** po turističnih potrebah in **prilagajanje turističnih programov** tem potrebam.

V tem dokumentu je zapisan predlog turistične identitete posameznega naselja v Občini Starše in predlog turističnih programov, ki lahko postanejo zanimivi turistični programi. To so zgolj predlogi za začetek razmišljanja o turizmu. Lahko se potrdijo, dopolnjujejo ali pa spreminjajo.

V dokumentu niso opisani že obstoječi programi društev, ki jih lahko upoštevamo že kot samostojne turistične programe. Celovita turistična ponudba bo pripravljena tako, da bodo lahko vsi ti programi postali njen sestavni del.

Strategija je živ dokument, ki se mora prilagajati stanju, predvsem pa realnim možnostim razvoja, zato bo potrebno permanentno dopolnjevanje in ažuriranje dokumenta, ter posledično prilagajanje letnega programa s potrebami in načrti.